

Telegraful Român

Anul 162 • nr. 17-20

1 și 15 mai 2014

SFÂNȚA EUHARISTIE

Tainic și real în celebrarea euharistică (I)

Sfânta Liturghie – expresia deplină a iubirii dumnezeiești, sinteza întregii tensiuni a creației spre Creator, dar și a revărsării milostivirii Lui spre noi – reprezintă în esență nu altceva decât spațiul privilegiat al parusiei liturgic-sacramentale a Domnului. Sfânta Liturghie este unica teofanie, este cerul pe pământ, bucuria creației față de Creator, transfigurarea întregului cosmos prin om, arvuna vieții viitoare, icoana împărăției cerurilor.

Rugăciune a comunității, actualizare a Jertfei Mântuitorului, reprezentare simbolică a întregii iconomii a mântuirii, celebrarea liturgică juxtapune într-o singură imagine prezentul, și trecutul, și viitorul, vizibilul cu invizibilul, reliefând într-un mod unic diversitatea armonică a planului divin de îndumnezeire a omului [Rene Bornert, *Les commentaires byzantins de la divine Liturgie du VII-e siècle*, Paris, 1966, p. 36].

Memorialul liturgic este anamneza epifanică, căci în Sfânta Liturghie credinciosul participă la dimensiunea profetică a cuvântului care aduce Theofania, Parousia, Prezența reală a Domnului între noi [Paul Evdokimov, *La priere de l'Eglise d'Orient*, Paris, 1975, p. 15].

Acesta este specificul cultului ortodox: realismul religios; el nu conține doar anamneza evenimentelor evanghelice și eclesiale în reprezentări simbolice sau figuri estetice, ci chiar împlinirea lor, actualizarea lor continuă:

„Viața Bisericii prin Sfânta Liturghie reprezintă întruparea Domnului realizată tainic, misterios: Mântuitorul este real prezent între noi și ne face părtași la toate actele Sale mântuitoare” [Pere Serge Bulgakov, *L'Orthodoxie, L'age d'homme*, Lausanne, 1980, p. 116].

Acest mod nou, inexprimabil, de a fi al Domnului printre noi a fost adesea exprimat prin noțiunea de *mysterion* (*mysthion*), înțeles ca semn sensibil, care, pe de o parte, exprimă, iar pe de altă parte, învăluie o realitate spirituală [Bogăția inexprimabilă de sensuri a acestei noțiuni vine din raportarea ei la întreaga iconomie a mântuirii. Taina cea din veac ascunsă, misterul cel mare al unirii omului cu Dumnezeu devine văzut și se realizează prin Iisus Hristos. Dar, chiar văzut, cunoscut, misterul rămâne în parte ascuns, necircumscribit, accesibil doar celor inițiați, prin credință. Despre sensurile acestui termen în Sfânta Scriptură și în tradiția patristică a se vedea la: Aime Solignac, *Mystere*, în „Dictionnaire de Spiritualité”, t. 70-71, Paris, 1980, col. 1861-1874. O introducere, o mystagogie (o inițiere) în înțelegerea misterului, așa cum a fost ea surprinsă în teologia patristică, încearcă Rene Bornert în *op. cit.*, p. 47-81].

Hristos Domnul, Cel răstignit, înviat și înălțat, este *Misterul primordial*, Misterul prin excelență, unind în Sine pe Dumnezeu și pe om, văzutul cu nevăzutul, creatul cu necreatul. Această Persoană divino-umană se extinde

prin lucrarea Sfântului Duh în umanitate și ne face părtași de viața dumnezeiască de care este plină umanitatea Sa.

Dacă în timpul vieții pământești Mântuitorul a fost în chip misterios, tainic, prezent între noi: văzutul L-a arătat, dar L-a și învăluit pe Cel nevăzut, acum, după Cincizecime, noi nu ne mai putem atinge trupește de Hristos, ci tot tainic, misterios, Hristos pnevmatizat Se atinge de trupul nostru prin materia văzută cu care este omul în contact: Hristos pătrunde cu Trupul Său, cu energiile Trupului Său preacurat în trupul nostru, prin materiile folosite în Sfintele Taine ca să pună în trupul nostru începutul sfințirii. Materia, văzutul, nu e doar un simbol, separat de har, care ocazionalizează lucrarea harului, ci ea este *plină de putere dumnezeiască* [Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 3, București, 1978, p. 21].

Nu materia, nici actele nu constituie Taina, misterul sacramental, ci *întâlnirea în credință*, a două subiecte în ambianța Bisericii. Dumnezeu și omul se întâlnesc în și prin prezența sacramentală a Dumnezeu-Omului; întâlnirea aceasta este *configuratoare* și prin Sfântul Duh în Biserica *îndumnezeitoare*. Actele personale ale Fiului lui Dumnezeu întrupat: jertfa, învierea, înălțarea, sunt *acum* realități veșnic actuale, la care participă credincioșii prin încorporare sacramentală și apoi ascetică în Trupul lui Hristos. Astfel, Biserica este mediul comunitar-uman în care Hristos își retrăiește împreună cu noi acțiunea Sa mântuitoare, imprimându-Se în credincioși și imprimându-le modul retrăirii stărilor prin care El Și-a ridicat firea omenească asumată [Pr. Prof. D. Stăniloae, *op. cit.*, vol. 2, p. 274].

Aceasta este Taina cea mare a creștinismului: Dumnezeu între oameni, Dumnezeu nevăzut, prezent tainic, misterios, sacramental sub chipul materiei văzute. Acum, în locul prezenței văzute a pășit *prezența spirituală*, prin credință și Taine, prezență care însă nu e mai slabă, ci mai intensă, pentru că se întemeiază cu totul pe Sfântul Duh [Odo Casel, *Das christliche Kultmysterium*, Regensburg, 1935, Pustel Verlag, p. 29-30].

Sfânta Liturghie, celebrarea cultică a misterului creștin, a tainei întâlnirii omului cu Dumnezeu, este, pentru tradiția bizantină, *memorial al unui eveniment trecut, imagine a unei Realități prezente și anunțarea împlinirii eshatologice*. Misterul cultic (*Kultmysterium*), ca actualizare continuă

(continuare în p. 2)

† Dr. LAURENȚIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

Biserica – spațiul liturgic al Sfintei Euharistii (I)

† SOFRONIU
Episcopul Oradiei Mari

Sub nesfârșita cupolă a harului, de unde se întinde, peste fața întregului pământ, binecuvântarea Pantocratorului, în maiestuoasa procesiune de rugăciune doxologică a tuturor Sfinților și Îngerilor, suntem invitați și noi, cei din Biserica luptătoare, să ne adăugăm celor din Biserica triumfătoare, pentru a lua parte, împreună, la marele banchet euharistic, la cina cea de taină, la jertfa mistică și nesângeroasă săvârșită de Însuși Păstorul și Mielul, Arhiereul cel Veșnic, Cel ce jertfește și Cel ce Se jertfește, Cel ce aduce și Cel ce Se aduce, Cel ce primește și Cel ce Se împarte și Cel ce rămâne cu noi până la sfârșitul veacurilor, în atmosfera mistagogică a Bisericii, Chivotul lui Dumnezeu pe pământ. Biserica este Chivotul Preasfintei Treimi coborât din Cer printre noi, Chivotul coborât din Cer care, sub dverele grele de har, tănuiește Dumnezeiasca Euharistie.

Comunitatea euharistică aflată în stare de mistică rugăciune, cler și popor, este adăpostită, în desăvârșită armonie celestă și terestră deopotrivă, de pereții de har, înveșmântați în frumusețe netrecătoare, de zidurile locașului de închinare, învelișul arhitectonic al Bisericii celei vii, împodobit cu pictură, sculptură, orfevrărie, broderie și alte arte minore, învăluit în aromele delicate și irezistibile ale tămâiei din cădelnițe și cățui, în miros de ceară curată și în sunet răspicat de toacă și cristalin de clopot, în adâncă respirație muzicală a corurilor angelice, podoaba Casei lui Dumnezeu, al cărei rol latreutic este indiscutabil. Pentru că totul, dar absolut totul, contribuie la rugăciune, ajută la interiorizare, slujește la împlinirea comuniunii de iubire dintre Dumnezeu și poporul Său, iubire a cărei expresie maximă și ușor recognoscibilă pretutindeni și întotdeauna este Dumnezeiasca Euharistie, Sfânta Cuminecătură.

În locul sfințit al prezenței dumnezeiești pe pământ, mulțumind neîncetat Celui ce este, cerând și primind ajutorul Său, binecuvântarea de Sus, harul divin necreat și îndumnezeitor, prin care omul credincios își sfințește viața, se înduhovnicește și se mântuiește, în comuniune nesfârșită de iubire cu Preasfânta Treime, comunitatea bine-credincioșilor, în stare de prosternare și laudă stând, devine receptacolul lucrării tainice purificatoare, iluminatoare și îndumnezeitoare, prin mijlocirea sfințitoare a Sfințelor Taine și a Ierurgiilor, manifestarea permanentă a prezenței Domnului Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul și Mântuitorul, Arhiereul sufletelor noastre, prin și în Duhul Sfânt, în Sfânta Biserică. [Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *Liturghia generală*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1985, p. 77.] Așa cum arată

(continuare în p. 2)

Tainic și real în celebrarea euharistică

(urmare din p. 1)

a prezenței lui Hristos, se inserează astfel în cadrul vast al întregii iconomii a mântuirii, pe care o și iconizează și a cărei împlinire eficientă o reprezintă.

Misterul liturgic [A se vedea la Pr. Prof. Petre Vintilescu, *Misterul liturgic*, București, 1929], obiect al studiului de față, își are rădăcinile adânc înfipte în creștinismul primar și s-a conturat de la bun început pe bipolaritatea: văzut-nevăzut, creat-necreat, immanent-transcendent, sensibil-inteligibil. O încercare de a surprinde valențele misterului cultic în Synaxa euharistică presupune, pe de o parte, o analiză asupra realității văzute din Sfânta Liturghie, iar pe de altă parte, mai apoi, o „mystagogie”, o introducere în desfășurarea și manifestarea Tainicului liturgic.

Realitatea văzută a Sfintei Liturghii este o unică simbioză între celebrarea cultică, cadrul arhitectural și explicarea mistagogică [Robert F. Taft, *The byzantine rite – a short history*, Collegeville, Minnesota, 1992, p. 18]. Este ceea ce Hans J. Schultz numea *Symbolgestalt* sau *Erscheinungsbild*-ul Sf. Liturghii [Die *Byzantinische Liturgie – von Werden ihrer Symbolgestalt*, Freiburg im Breisgau, 1964, p. 35].

Impactul cu această unică realitate văzută fascinează delegația trimisă la Constantinopol în 987 de prințul Vladimir pentru a examina credința grecilor; ea participă la oficierea Sfintei Liturghii în Haghia Sofia și la întoarcere relatează despre cele petrecute, relatare făcută în termeni care au devenit emblematici pentru *Erscheinungsbild*-ul ritului bizantin:

„Noi nu am știut dacă eram pe pământ sau în cer. Pe pământ nu este o așa frumusețe și splendoare și noi suntem acum în imposibilitatea de a o descrie. Știm doar atât: că acolo Dumnezeu locuiește între oameni și cultul lor este mai frumos decât al altor neamuri. Nu putem uita acea frumusețe” [S.H. Cross, O.P. Sherbowitz-Weltz, *The Russian Primary Chronicle. Laurentian Text*, Cambridge, 1953, p. 110-111].

Fiecare element component al acestei realități văzute, palpabile, cu care intră omul în contact: cultul, arhitectura, iconografia, arta iconografică, inițierea mistagogică, devine transparent și are un rol deosebit în crearea ambianței în care este celebrat misterul liturgic.

a) Rânduiala Sf. Liturghii, alcătuită din ectenii, rugăciuni de laudă, mulțumire și cerere, cântări, lecturi biblice, acte și ceremonii, se desfășoară după un tipic bine stabilit, într-o ordine și armonie desăvârșite. Ritualul liturgic actual este chintesența întregii spiritualități, aprofundarea și actualizarea continuă a conținutului infinit al Revelației, expresia privilegiată a Tradiției bisericești [Pr. Prof. D. Stăniloae, „Caracterul permanent și mobil al Tradiției”, în rev. *Studii Teologice* (XXV), nr. 3-4, p. 156].

El este o operă comună a întregii Biserici, o dezvoltare și o însușire prin viață a conținutului Tradiției apostolice în plenitudinea ei. Elementele acestei Tradiții primare se dezvoltă în forme complexe pentru a exprima mai bine și mai adecvat în fiecare epocă infinitul ei conținut.

R. Taft distinge cinci faze istorice în dezvoltarea Liturghiei [R. Taft, *The byzantine rite...*, p. 18-21; a se vedea, de asemenea, referitor la această temă: Miguel Arranz, „Les grandes etapes de la Liturgie Byzantine: Palestine-Byzance-Russie. Essai d'operae historique”, în *Liturgie de l'église particuliere, liturgie de l'église universelle*, BELS, 7, Roma, 1976, p. 43-72; J. Betz, *Die Eucharistie in der Zeit der griechischen Väter*, Freiburg, 1955, p. 28-105].

1. O primă etapă este cea a epocii paleobizantine sau preconstantiniană, epocă despre a cărei Liturghie nu se

știu prea multe date; celebrarea euharistică era cea a epocii primare în forma ei simplă, arhaică; nu se poate vorbi încă de riturile liturgice.

2. O a doua etapă este cea a epocii imperiale, în timpul perioadei patristice și al domniei lui Justinian (527-565) și a urmașilor săi. Este epoca de formare a fastului bizantin; se creează un sistem de formulare liturgice, impunându-se pe cale de obicei folosirea ritualului cultic al metropolei; controversele hristologice determină și ele precizarea și îmbogățirea ritualului (imnul „Unule-Născut”).

3. Epoca obscură, de la 610 la 850, epoca iconoclastă, în care se menține și se consolidează ritualul liturgic al „marii Biserici din Constantinopol”: apare Tipiconul constantinopolitan.

4. Epoca studită, de la 800 la 1204, epoca victoriei Ortodoxiei asupra iconoclastului, a creșterii influenței monastice în viața bisericească și a reformei liturgice. În ceea ce privește cultul, perioada a fost determinată de sinteza studită: ritualul monastic codificat prin Tipiconul studit înlocuiește Tipiconul constantinopolitan.

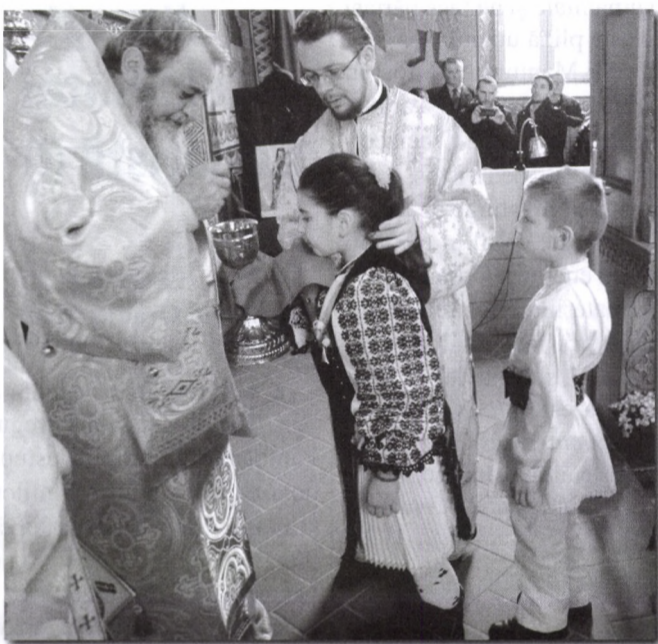
5. Epoca sintezei neosavaitice este epoca în care treptat și definitiv a fost desăvârșită reforma studită: ritualul studit ajunge normativ și se impune pretutindeni odată cu răspândirea isihasmului.

În studiul de față nu ne propunem o descriere amănunțită a istoriei Sfintei Liturghii, ci doar a sublinia faptul că misterul liturgic a

găsit diferite forme de expresie în viața cultică a Bisericii. Nucleul Liturghiei primare s-a păstrat, iar dezvoltarea ulterioară a cultului nu este decât îmbogățirea și actualizarea variată a acestuia în forme adaptate fiecărei epoci istorice.

Cultul ortodox este *mediul de manifestare a Prezenței sacramentale și de atragere a creștinilor la comuniunea cu Dumnezeu și cu semenii*. În Ortodoxie, cultul este în mod principal mediul de trăire a lucrărilor Sfântului Duh de către credincioși... În cultul Bisericii Răsăritului Dumnezeu e simțit ca fiind real prezent și lucrând în mod diferit, potrivit cu trebuințele fiecăruia, angajând un dialog viu, real și conștient cu fiecare în parte [Pr. Prof. D. Stăniloae, „Cultul Bisericii Ortodoxe, mediu al lucrărilor Sfântului Duh asupra credincioșilor”, în *Ortodoxia* (XXXIII), 1981, nr. 1, p. 6-7].

b) În acest dialog viu, omul este atras nu doar prin cult, ci și prin întreaga ambianță eclesială. Locașul bisericesc este „cerul pe pământ”, este centrul liturgic al creației [Pr. Prof. D. Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în Liturghia Ortodoxă*, Craiova, 1986, p. 27], este locul central unde se săvârșește și de unde se răspândește peste întreaga creație, puterea mântuitoare a lui Hristos prin Sfântul Duh. Biserica, locaș sfințit și sfințitor, nu e doar o „casă de rugăciune”, ci este „casa Domnului” în care omul se unește cu Dumnezeu în cadrele vaste, unice și armonioase ale comunității eclesiale. Atotputernicul nu ascultă numai din cerul îndepărtat rugăciunile credincioșilor, ci Se oferă pe Sine din iubire spre împărtășire pentru a ne atrage prin comuniune cu Sine la starea Sa de jertfă în fața Tatălui. Celebrarea Misterului liturgic, actualizarea continuă a prezenței sacramentale a lui Hristos, găsește în locașul bisericesc un „topos” privilegiat de manifestare: „Biserica este casă dumnezeiască, unde se săvârșește jertfa vie, tainică în cele dinlăuntru ale sfintelor, și sfânta peșteră unde e mormântul și masa de suflet hrănitoare și de viață dătătoare..., este cerul pe pământ în care locuiește Dumnezeu cel ceresc..., este Templul lui Dumnezeu, casă a rugăciunii, mireasă a lui Hristos” [Sf. Gherman al Constantinopolului, *Theoria mistica*, P.G. 98, 385, la Pr. Prof. D. Stăniloae, *Spiritualitate...*, p. 35].

Biserica – spațiul liturgic al Sfintei Euharistii

(urmare din p. 1)

și Întâistătorul Bisericii noastre, Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul României: „*Spațiul sacru de rugăciune, biserica este un simbol al recunoștinței (euharistiei) aduse lui Dumnezeu și un simbol al Bisericii în înțelesul ei de adunare a oamenilor în iubirea Preasfintei Treimi. Prin urmare, o biserică în care se oficiază Sfintele Taine ale iubirii eterne a lui Dumnezeu pentru oameni este un semn de binecuvântare asupra comunității și asupra locului în care se află această biserică*”. [Din Cuvântul Preafericitului Părinte Patriarh Daniel al României la sfințirea Bisericii „Sfinții Cosma și Damian” din Mulhouse, Franța, 10 aprilie 2011, ziarul „Lumina”, nr. 85 / 12 aprilie 2011, p. 6-7.]

Astfel, trupul de zid, piatră, cărămidă sau lemn, al locașului de cult creștin ortodox este mantia obștii rugătoare, veșmântul material, arhitectonic, al cămășii harului ce îmbracă Trupul tainic al lui Hristos, plin de Duhul Sfânt, în stare de rugăciune euharistică, Biserica rugătoare, în comuniune mistică, duhovnicească, nevăzută, cu Biserica triumfătoare din ceruri, locul privilegiat în care drept-măritorii creștini, credincioșii, comuniunea celorbotezați, cei chemați la sfințire, la a deveni sfinți, experiază darul unic și inefabil de a fi și a se constitui în celule vii ale aceluiași Trup mistic, Biserica, al cărei Cap este Hristos, Mirele, Arhiereul cel veșnic și Păstorul sufletelor credincioșilor. „*Căci precum trupul unul este, și are mădulare multe, iar toate mădularele trupului, multe fiind, sunt un trup, așa și Hristos. Pentru că într-un Duh ne-am botezat noi toți, ca să fim un singur trup, fie iudei, fie elini, fie robi, fie liberi, și toți la un Duh ne-am adăpat*” (I Corinteni 12, 12-13).

Tiparul Bisericii, modelul celest și revelat al locașului de cult creștin, își are rădăcinile, așa cum este firesc, în lumea iudaică veterotestamentară, în zorii istoriei biblice, în orizontul revelațional al relației nupțiale mistice dintre Cel ce este și poporul Legii, în timpurile aurorale ale Chivotului Legii celei Vechi, atunci când Dumnezeu a dat poruncă lui Moise: „*Să-Mi faci locaș sfânt*” (Ieșirea 25, 8), în vremea aceea când, după ieșirea poporului israelitean din pământul idolatru al Egiptului faraonilor, prin intermediul străluciților arhitecți și constructori Bețaleel și Oholiab (Ieșirea 31, 2 ș.u.), iudeii de odinioară au înălțat Domnului „Cortul Sfânt” sau „Cortul Mărturiei”, „Tabernacolul”, conform modelului descoperit lor de Înșuși Domnul și Dumnezeu cel Viu și adevărat (Ieșirea, capitolele 25-30). Cortul Mărturiei, Tabernacolul, este, indubitabil, prototipul Bisericii, prefigurare a Împărăției cerurilor, cu o puternică încărcătură simbolică. [Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, *Diac. Prof. Dr. Emilian Cornișescu, Arheologie Biblică*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994, p. 211.]

Cortul lui Dumnezeu, locul prin excelență al prezenței divine în mijlocul oamenilor credincioși, închinători la singurul și adevăratul Dumnezeu, devine, mai târziu, Casa lui Dumnezeu, Templul din Ierusalim, Cetatea păcii. Iar dacă râvna mistuitoare a Psalmistului nu s-a putut materializa în timpul domniei sale, i-a revenit Înțeleptului Solomon misiunea sfântă a ridicării Templului. Se cuvine totuși să amintim cuvintele profetice ale Regelui biblic din Cetatea pâinii, David, izvor nesecat pentru toți marii ctitori de locașuri sfinte din Legea harului, împărați, țari, regi, principii, mari cnezii, voievozi, domnitori, despoți, capete încoronate, râvnitori a ridica biserici slavei lui Dumnezeu, cu toții aprinși de același foc duhovnicesc mistuitor ca și David cel din vechime, strămoșul după trup al Domnului nostru Iisus Hristos, Cuvântul veșnic al lui Dumnezeu, Care S-a făcut trup: „*Nu voi intra în locașul casei mele, nu mă voi sui pe patul meu de odihnă, nu voi da somn ochilor mei și genelor mele dormitare și odihnă tâmpelor mele, până ce nu voi afla loc Domnului, locaș Dumnezeului lui Iacob*” (Psalmul 131, 2-5).

(va urma)

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

Marți, 1 aprilie. Î.P.S. Sa a predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. A avut program de audiențe.

Miercuri, 2 aprilie. A avut program de audiențe. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. A slujit Denia Canonului Mare al Sfântului Andrei Criteanul la Catedrala Mitropolitană din Sibiu. A adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură.

Joi, 3 aprilie. A participat, la Inspectoratul Județean de Jandarmi „Decebal” Hunedoara (IJJ) din Deva, la manifestările prilejuate de împlinirea a 164 de ani de la înființarea Jandarmeriei Române. A adresat celor prezenți un cuvânt de binecuvântare, iar domnului general de brigadă Viorel Salan i-a conferit distincția bisericească „Crucea Șaguniană pentru mirenii”. În aceeași zi, împreună cu Preasfințitul Gurie, Episcopul Devei și Hunedoarei, a vizitat șantierul reședinței eparhiale din municipiul Deva.

Vineri, 4 aprilie. A participat la Sfânta Liturghie a Darurilor mai înainte sfințite, oficiată la Capela mitropolitană. În aceeași zi, a participat la manifestările prilejuate de „Zilele Colegiului Național «Octavian Goga»” din Sibiu, adresând cadrelor didactice și elevilor un cuvânt de binecuvântare.

Duminică, 6 aprilie. A slujit Sfânta Liturghie împreună cu Înaltpreasfințitul Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, la Mănăstirea „Nașterea Maicii Domnului” din localitatea Recea, județul Mureș, adresând celor prezenți un cuvânt de învățătură. La finalul Sfintei Liturghii, a oferit Mănăstirii Recea un fragment din moaștele Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei.

Luni, 7 aprilie. A avut program de audiențe și lucrări de birou. A participat, în Sala Sporturilor „Transilvania” din Sibiu, la deschiderea oficială a Olimpiadei Naționale de Matematică pentru gimnaziu și liceu, binecuvântând pe toți elevii participanți.

Marți, 8 aprilie. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu. A avut program de audiențe.

Miercuri, 9 aprilie. A avut program de lucru la cabinet.

Joi, 10 aprilie. A prezidat ședința administrativă a Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Sâmbătă, 12 aprilie. A participat la Sfânta Liturghie oficiată la Catedrala Arhiepiscopală „Sfântul Nicolae” din Râmnicu Vâlcea, apoi la slujba înmormântării Înaltpreasfințitului Părinte Gherasim, Arhiepiscopul Râmnicului. Seara, Î.P.S. Sa a slujit Vecernia cu Litie la Catedrala Mitropolitană din Sibiu. A condus pelerinajul de Florii în jurul Catedralei Mitropolitane, a rostit rugăciunea de sfințire a icoanelor aduse de credincioși rugăciunea de binecuvântare a credincioșilor și a adresat tuturor un cuvânt de învățătură, în care a arătat semnificația și sensul pelerinajului de Florii.

Duminică, 13 aprilie – Praznicul Intrării Domnului în Ierusalim. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Catedrala mitropolitană din Sibiu. Seara, a participat la slujba Deniei, oficiată la Catedrala Mitropolitană.

Luni, 14 aprilie. În Sala Multimedia a Muzeului Național „Brukenthal” din Sibiu, Î.P.S. Sa a participat la lansarea lucrării „Mesajul eshatologic al spațiului liturgic creștin. Arhitectură și icoană în Moldova secolelor XV-XVI”, realizată de Preotul Gabriel Herea, paroh la Biserica „Sfânta Cruce” din localitatea Pătrăuți, jud. Suceava. A adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură. A participat la slujba Deniei, oficiată la Catedrala Mitropolitană.

Marți, 15 aprilie. A avut program de lucru la cabinet. Seara, a participat la slujba Deniei, oficiată la Catedrala Mitropolitană.

Miercuri, 16 aprilie. A vizitat șantierul de lucru de la Schitul Bazna, jud. Sibiu. Seara, a slujit Denia la Catedrala Mitropolitană.

Joi, 17 aprilie. A slujit Sfânta Liturghie a Sf. Vasile cel Mare la Catedrala Mitropolitană și a adresat credincioșilor prezenți un cuvânt de învățătură. Seara, a oficiat, în același loc, slujba Deniei celor 12 Evanghelii.

Vineri, 18 aprilie. A slujit Taina Sf. Maslu la Catedrala Mitropolitană și a adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură. Seara, a oficiat, în același loc, slujba Deniei Prohodului Domnului.

Duminică, 20 aprilie – Praznicul Învierii Domnului. La ora 0⁰⁰ a oficiat Slujba Învierii, Sfânta Liturghie din Ziua Învierii Domnului și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Catedrala Mitropolitană. A oficiat, de asemenea, slujba Vecerniei (A doua Înviere) la Catedrală, iar apoi a participat la procesiunea liturgică pascală prin centrul orașului, pe care a inițiat-o și a organizat-o. După-amiază, a oferit o recepție oficială la reședința mitropolitană, la care au participat oficialități locale, profesori de la Facultatea de Teologie, consilieri și angajați ai Arhiepiscopiei Sibiului, precum și preoții din municipiul Sibiu.

Luni, 21 aprilie – A doua zi de Paști. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Biserica „Sfântul Nicolae” din Șcheii Brașovului.

Marți, 22 aprilie – A treia zi de Paști. A slujit Sfânta Liturghie la Biserica „Sfânta Treime” din Făgăraș. L-a hirotosit întru *iconom stavrofor* pe P.C. Pr. paroh Nicolae Lie. În aceeași zi, a oficiat slujba de binecuvântare a Centrului Social-Pastoral din incinta lăcașului de cult, destinat activităților parohiale de natură misionară.

Miercuri, 23 aprilie – Sărbătoarea Sfântului Mare Mucenic Gheorghe. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură la Biserica „Sfântul Mucenic Gheorghe” din localitatea Părău, Protopopiatul Făgăraș I. După slujbă, Î.P.S. Sa a asistat la o mică scenetă și la un concert de cântări pascale susținut de copiii parohiei.

Joi, 24 aprilie. A avut program de audiențe. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Vineri, 25 aprilie – Sărbătoarea Izvorului Tămăduirii. Cu ocazia hramului, Î.P.S. Sa a oficiat sfințirea apei la Mănăstirea Brâncoveanu-Sâmbăta de Sus, jud. Brașov, împreună cu P.S. Andrei Făgărășanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, și cu un mare sobor de preoți și diaconi. A săvârșit, în continuare, Sfânta Liturghie, iar apoi Taina Sf. Maslu. A adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură.

Duminică, 27 aprilie. A slujit Sfânta Liturghie la Mănăstirea „Acoperământul Maicii Domnului” din localitatea Dejani, jud. Brașov. A oficiat slujba de sfințire a picturii altarului de vară al mănăstirii. La sfârșitul slujbei, l-a hirotosit *protosinghel* pe ieromonahul Varlaam Nechifor, starețul mănăstirii.

Luni, 28 aprilie. A avut program de audiențe și lucrări de birou. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Marți, 29 aprilie. A avut program de lucru la cabinet. A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

TEOLOGIE ȘI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

Am primit în timpul Postului Păresimilor lucrarea *Sfânta Liturghie a Darurilor mai înainte sfințite în ritul liturgic bizantin*, a Ierom. Dr. Justin Popovici de la Arad. Prin această lucrare autorul vine să analizeze, să dezvolte și să lămurească problematica împărtășirii solemne de seară, în cadrul a ceea ce cunoaștem azi a fi rânduiala Liturghiei Darurilor mai înainte sfințite. Lucrarea este structurată pe șase capitole și are la final anexat un text patristic inedit. În introducerea autorul face o prezentare a slujbelor din perioada Postului Mare, care sunt încununate de această împărtășire solemnă din timpul serii. Originea și istoria acestei rânduiei a Liturghiei Darurilor mai înainte sfințite sunt prezentate în primul capitol al lucrării, iar capitolul al doilea prezintă un tablou mai general al rânduiei liturgice care încadrează acest oficiu. Un tablou comparativ al celor trei Liturghii bizantine este realizat în capitolul al treilea, autorul concluzionând aici că această rânduială este impropriu numită liturghie, având în vedere lipsa rugăciunii anaforalei, cu epicleza care îi dă specificul de Liturghie. Rânduiala propriu-zisă a Liturghiei Darurilor este prezentată în al cincilea capitol al lucrării, iar în ultimul capitol sunt evidențiate cinci aspecte caracteristice acestei rânduiei: aspectul catehumenal, baptismal, euharistic, pascal și eshatologic. În încheiere este oferită pentru prima dată în limba română *Erminia Liturghiei Darurilor mai înainte sfințite*, aparținând Sfântului Teodor Studitul. Îl felicităm pe autor și socotim că avem o carte care era necesară și este utilă atât preoților, cât și credincioșilor sau cercetătorilor în domeniul liturgic.

La finalul anului 2013, **Preasfințitul Ioachim Băcăuanul** ne-a bucurat cu o apariție editorială ce izvorăște din bogata experiență misionar-pastorală a sa. Este vorba de lucrarea *Creștinismul abia începe*. Lucrarea vine să dea unele răspunsuri pentru un creștin care se problematizează în viața zilnică, în care provocările socio-culturale moderne, circulația mondială a valorilor cultural-religioase, migrația forței de muncă, interculturalizarea sau secularizarea dau impresia unui om de tip nou, care ar vrea să trăiască într-o altă lume. După cum ne spune și autorul, alegerea tematicii acestei cărți reprezintă *identificarea matură a punctelor nevralgice ale societății în care Biserica își manifestă prezența paleativă*, și complexitatea perspectivelor analitice ale acestei tematici are darul de a oferi soluția resurselor sale mistagogice, ce pot restaura persoana umană integrând-o în comuniunea cu Dumnezeu. Volumul oferă acea odihnă și tihnă duhovnicească pentru cei care se apleacă asupra meditațiilor și eseurilor cuprinse în cadrul său.

Cu veche și constantă prietenie, **Pr. Prof. Univ. Dr. Ovidiu Moceanu** ne-a dăruit în urmă cu ceva timp o lucrare omagială la împlinirea vârstei de 65 de ani. Volumul cu titlul *Viață și literatură. Ovidiu Moceanu la 65 de ani* strânge câteva mărturii profunde ale celor apropiați profesorului și prietenului Ovidiu Moceanu de la Universitatea „Transilvania” din Brașov. Scrierile celui omagiat sunt analizate de către critica literară de peste tot, fiind evident *sensul mărturisirii*, precum și *moștenirea ortodoxă și subtilitatea modernă* din proza și eseistica lui Ovidiu Moceanu. Așa cum arată unul dintre semnatari, *pentru Ovidiu Moceanu ceea ce contează în mod esențial în tradiția religioasă nu este un impuls radical spre Absolut, ci mai degrabă o imensă răbdare*. Ne bucură activitatea mărturisitoare a dascălului de vocație care îmbină în mod foarte frumos slujirea Altarului cu slujirea catedrei universitare.

O altă persoană omagiată și care a primit în dar din partea celor apropiați și a Asociației ASTRA un volum este doamna **Prof. Univ. Dr. Elena Macavei**, volum sugestiv intitulat *O viață dedicată învățământului și culturii*. La împlinirea celor 70 de ani ne exprimăm admirația și aprecierea față de personalitatea sa în cadrul comunității academice sibieni. Erudiția sa exemplară, precum și devotamentul în slujirea culturii și a neamului românesc au primit o strălucire aparte în activitatea sa deosebită ca membru al ASTREI, ctitoria misionară a Sf. Ierarh Andrei Șaguna. Prin vasta activitate universitară, științifică și culturală, prin dragostea față de neam, față de limba și cultura română, cea omagiată constituie un model luminos și inspirator atât pentru noi, cât și pentru generația tânără, pentru studenții sibieni și nu numai.

Mitropolitul Laurențiu

Pr. Prof. Dr.
MIRCEA PĂCURARIU

Socotim că nu este lipsit de interes pentru cititorii noștri să prezentăm câteva date referitoare la acest moment dramatic din istoria românilor din Transilvania, mai ales pentru faptul că în el au fost implicați și câțiva teologi sibiieni. Pentru a înțelege mai bine acest proces, este necesar să prezentăm, în prealabil, câteva date istorice care l-au precedat. Se știe că la 5/17 februarie 1867 s-a încheiat pactul prin care se crea statul „dualist” Austro-Ungaria. În această conjunctură, împăratul Francisc Iosif I al Austriei s-a încoronat și ca rege al Ungariei la 27 mai/ 8 iunie 1867. În cadrul noului stat, Transilvania (ca și Banatul și „părțile ungurene” – Crișana și Maramureșul) a fost încorporată la Ungaria, anulându-i-se orice autonomie. A urmat o politică de deznaționalizare și de discriminare a autorităților de la Budapesta față de români. În această nouă conjunctură, la 7 februarie st.n. 1869 s-a creat la Timișoara Partidul Național al românilor din Banat și Ungaria, în frunte cu Alexandru Mocioni, adoptându-se ca tactică politică „activismul”, adică participarea românilor la viața politică a noului stat, sprijinind lupta pentru autonomia Transilvaniei, dar și pentru a se pronunța împotriva unor viitoare legi opresive pentru români. Câteva săptămâni mai târziu, la 7-8 martie st.n. 1869 s-a ținut o conferință similară la Miercurea Sibiului a liderilor români din Transilvania, când s-a hotărât înființarea Partidului Național Român din Transilvania, în frunte cu Ilie Măcelariu; s-a proclamat ca tactică politică „pasivismul”, adică neparticiparea la

viața politică a Ungariei, în semn de protest față de anexarea Transilvaniei la Ungaria și pierderea autonomiei ei. Au urmat o serie de măsuri represive împotriva românilor, dintre care amintim doar pe cele mai semnificative. De pildă, în 1868 Parlamentul din Budapesta (Dieta sau Camera Deputaților și Casa Magnaților) a adoptat „Legea naționalităților” (Legea 44), prin care se făcea precizarea, chiar în partea introductivă, că în Ungaria există o singură națiune, cea maghiară, „una și indivizibilă”, și că toți cetățenii Ungariei (inclusiv ai Transilvaniei), indiferent de origine și limbă, sunt membri ai națiunii maghiare; limba oficială de stat era cea maghiară.

În 1879 Parlamentul din Budapesta a adoptat o nouă lege a învățământului, propusă de ministrul șovin al Cultelor și Instrucțiunii Trefort Ágoston, prin care se prevedea introducerea obligatorie a limbii maghiare în toate școlile pedagogice și „poporale” ale românilor și ale altor națiuni din Ungaria; învățătorii școlilor „confesionale” erau obligați ca în decurs de patru ani să învețe limba maghiară. Protestele puținilor deputați români în Camera Deputaților și ale ierarhilor – ortodocși și uniți – în Casa Magnaților sau ale reprezentanților sârbilor, slovacilor și sașilor au rămas fără rezultat, legea fiind adoptată și pusă în aplicare.

În 1883, la recomandarea aceluiași ministru, s-a votat o altă lege, prin care se prevedea introducerea obligatorie a studiului limbii maghiare în toate gimnaziile funcționare, deci și în cele românești (Blaj, Beiuș, Brașov). În 1891 s-a adoptat „legea grădinițelor”, prin care se creau grădinițe pentru copii, dar cu limba de conversație maghiară. Alte legi școlare se vor introduce la începutul secolului al XX-lea, la recomandarea altui ministru șovin, Apponyi Albert.

În fața acestor acțiuni, la 12-14 mai st.n. 1881, o Conferință națională a românilor, care a avut loc la Sibiu, a hotărât unificarea celor două partide românești menționate, sub numele de „Partidul Național Român” din Transilvania, Banat și Ungaria. Tot atunci, George Barițiu a fost încredințat cu redactarea unui „Memorial”, în care să expună situația românilor transilvăneni de după proclamarea dualismului. „Memorialul” a fost publicat în anul următor în limbile română, franceză, germană și maghiară.

Tot în cadrul Conferinței din 1881, apoi în 1887, dar mai ales în ianuarie 1892 s-a hotărât să se redacteze un „Memorandum” către împăratul-rege Francisc Iosif I, în care să fie expuse principalele revendicări ale românilor, cu prezentarea politicii duse de Guvernul din Budapesta față de ei. Președintele Partidului a fost ales acum avocatul Dr. Ion Rațiu din Turda. Și tot acum s-a ales un comitet de 25 de persoane (avocați, profesori, preoți, ziariști), care să redacteze acel Memorandum. El a fost redactat în săptămânile care au urmat, iar într-o nouă Conferință

a Partidului Național Român, care a avut loc la Sibiu, în 25-26 martie 1892, i s-a dat forma definitivă, fiind semnat de Dr. Ion Rațiu ca președinte, George Pop de Băsești și Eugen Brote ca vicepreședinți, Preotul Dr. Vasile Lucaciu ca secretar general și Septimiu Albini ca secretar. A fost tipărit sub forma unei broșuri la Sibiu, într-un tiraj de 7500 de exemplare în limba română, 500 în limba maghiară, 700 în limba franceză, 700 în limba italiană, pentru a fi cunoscut în cercurile politice din Apusul Europei.

O impunătoare delegație, formată din 300 de români (avocați, profesori, protopopi, preoți, învățători, meseriași, țărani ș.a.), a plecat la Viena pentru a prezenta împăratului Francisc Iosif Memorandumul românilor. Dar la 28 mai 1892, când urma să-i fie prezentat, la recomandarea prim-ministrului Ungariei, Szapáry Gyula, împăratul a refuzat să primească delegația, motivând că ea nu reprezintă poporul român și, ca atare, nu are nici un mandat să vorbească în numele lui. Cu toate acestea, textul caligrafiat al Memorandumului, semnat de cei cinci lideri pomeniți mai sus, precum și de Iuliu Coroianu, ca „referent”, purtând data de 25 martie 1892, a fost înmănat, în plic sigilat, șefului cancelariei personale a împăratului, baronul Adolf Braun. Împăratul a refuzat chiar și citirea lui, încât plicul nedeșfăcut a fost trimis ministrului de interne al Ungariei, la Budapesta. La rândul lui, acesta l-a trimis la Turda, pe adresa lui Ioan Rațiu, președintele Partidului Național Român.

La reînțocirea de la Viena, numeroși delegați ai românilor au fost insultați și agresați în diferite țări. Ferestrele casei lui Ioan Rațiu au fost sparte cu pietre, iar el abia a scăpat cu viață. În zilele următoare s-a văzut nevoit să plece cu întreaga familie la Sibiu, unde a trăit până la sfârșitul vieții.

120 DE ANI

DE LA PROCESUL MEMORANDUMULUI

(mai 1894 – mai 2014)

La scurt timp, fără să țină seama de doleanțele românilor expuse în Memorandum, Guvernul din Budapesta a dispus să se întenteze un „proces de agitație” împotriva celor care au luat parte la redactarea și difuzarea Memorandumului.

Cercetările au durat aproape doi ani. A urmat „procesul memorandiștilor”, care s-a judecat la Cluj, între 7 și 25 mai 1894, într-o atmosferă de teroare și lipsă de obiectivitate, președintele instanței era baronul Szentkereszty, toți membrii completului de judecată fiind maghiari. Cei 16 inculpați s-au comportat cu toată demnitatea, declarând că nu cunosc limba maghiară, prin aceasta refuzând să răspundă la întrebările puse în limba maghiară. Ziarele maghiare scriau că în ziua începerii procesului erau prezenți în Cluj 30-40.000 de români, cifră comparabilă cu cea de pe Câmpia Libertății din 3/15 mai 1848. În diverse orașe din vechea Românie au avut loc manifestații de solidaritate cu memorandiștii.

Dintre conducătorii acțiunii memorandiste, 14 au fost condamnați la ani grei de închisoare: Dr. Ioan Rațiu – 2

ani, Mihail Veliciu – 2 ani, Aurel Suciu – 1 an și 6 luni, Iuliu Coroianu – 2 ani și 8 luni, Teodor Mihali – 2 ani și 6 luni, Rubin Patiția – 2 ani și 6 luni, Gheorghe Pop de Băsești – 1 an, Dionisie Roman – 8 luni, Patrițiu Barbu – 2 luni. La aceștia se adaugă cinci slujitori ai Bisericii, atât ortodocși, cât și uniți: Dr. Vasile Lucaciu din Șişești (1852-1922) – 5 ani (cea mai mare pedeapsă), preotul Gherasim Domide din Rodna (1856-1909) – 2 ani și 6 luni, Dimitrie

Comșa (1846-1931) – 3 ani, Dr. Daniil Popovici-Barcianu (1847-1903) – 2 ani și 6 luni, amândoi profesori la Institutul Teologic-Pedagogic din Sibiu, și „asesorul consistorial” Nicolae Cristea din Sibiu (1834-1902) – 8 luni. Vasile Lucaciu și-a executat pedeapsa la Seghedin, iar ceilalți la Vaș, până la 15 septembrie 1895, când – sub presiunea opiniei publice europene și la solicitarea regelui Carol I al României – cei închiși au fost grațiați de împăratul Francisc Iosif. Alți patrioți români – între care și preoți – au fost anchetați de „judecători de instrucție” în diferite localități din Transilvania.

Procesul Memorandumului a avut un larg ecou în multe țări ale Europei, inclusiv în vechea Românie (mai ales prin „Liga pentru unitatea culturală a tuturor românilor” de la București). În urma unui „Apel al Academiei Române” numeroși oameni politici și scriitori de renume mondial și-au exprimat solidaritatea cu poporul român din Transilvania (notăm între ei pe Georges Clemenceau, Thomas Carlyle, Émile Zola, Frédéric Mistral, Giosuè Carducci, Leconte de Lisle ș.a.). La Paris, Londra și Roma s-au organizat adunări (mitinguri) de solidaritate cu românii ardeleni; în Parlamentul italian s-a votat o „moțiune de simpatie” cu aceștia.

În pofida tuturor acestor acțiuni, măsurile opresive împotriva românilor din Austro-Ungaria au continuat, culminând cu „legile școlare” ale ministrului Cultelor și Instrucțiunii Apponyi Albert, la începutul secolului al XX-lea, prin care se urmărea desființarea școlilor românești și a altor etnii. Lupta de apărare a limbii și a culturii românești a luat sfârșit prin memorabilul act al unirii Transilvaniei cu România la 1 decembrie 1918.

Despre mărturisirea păcatelor sau spovedanie (II)

Lucrarea duhovnicească de îmbunătățire a vieții religio-morale prin Taina Sf. Spovedanii presupune o pregătire a credinciosului prin rugăciune, meditație, reculegere, examinarea conștiinței și citirea Canonului de pocăință din Ceaslov. Toate acestea au darul de a ne introduce într-o atmosferă de adevărată pocăință și umilință, de a ne trezi din amorțeala și lăncezeala sufletească pe care săvârșirea păcatului le aduce în viața credinciosului.

Următoarea etapă este aceea a mărturisirii păcatelor în fața preotului duhovnic, asupra căreia dorim să reflectăm în cele ce urmează.

Păcatul este o realitate de netăgăduit în viața omului. Lucrul acesta ni-l descoperă cuvântul Sf. Scripturi care spune: „*Dacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înșine și adevărul nu este întru noi. Dacă mărturisim păcatele noastre, El este credincios și drept, ca să ne ierte păcatele și să ne curețe pe noi de toată nedreptatea. Dacă zicem că n-am păcătuit, Îl facem mincinos și cuvântul Lui nu este întru noi*” (I In. 1, 8-10). De asemenea, la slujba înmormântării, ca și la Taina Sf. Maslu se spune: „*Nu este om care să fie viu și să nu greșească, numai Tu singur ești fără de păcat. Dreptatea Ta este dreptate în veac și cuvântul Tău este adevărul...*” (Ectenia morților și Rugăciunea a 7-a de la Taina Sf. Maslu). Deci, trebuie să avem această conștiință că toți păcătuim.

Pentru a înțelege mai bine necesitatea mărturisirii păcatelor, să analizăm puțin Pilda fiului risipitor rostită de Mântuitorul Iisus Hristos (cf. Lc. 15, 11-32), în care ne putem regăsi fiecare dintre noi.

Dumnezeu este părintele nostru. Fiecăruia dintre noi El ne-a dat unul sau mai mulți talanți (daruri) ca prin ei să ne desăvârșim viața noastră și să aducem mărire lui Dumnezeu (Cf. Pilda talanților, Mt. 25, 16-30). Viața noastră, rațiunea noastră, voința noastră, simțirea noastră, sănătatea noastră etc. sunt darurile cele mai de preț, averea noastră spirituală, pe care am primit-o de la Dumnezeu. De multe ori, în viață, folosim aceste daruri asemenea fiului risipitor, la săvârșirea a tot felul de fapte care sunt potrivnice voinței lui Dumnezeu, în fapte care nu ne aduc nici un bine, nici nouă și nici semenilor noștri.

Rezultatul unei astfel de viețuiri este mustrea de conștiință care ne chinuie amar, așa cum s-a întâmplat și cu fiul cel risipitor. După ce a gustat din deșertăciunea dulceții păcatului a venit și amarul chinării conștiinței pentru fărâdelegile săvârșite, căci ne spune Sf. Evanghelie: „*Venindu-și în sine*” – adică trezindu-se la realitate –, își dă seama de starea jalnică în care a ajuns și își zice: „*câți argați ai tatălui meu nu sunt îndestulați de pâine, iar eu pier aici de foame*” (Lc. 15, 17). Așa se hotărăște să pună capăt acestei stări de decădere morală, să iasă din mocirla păcatului, să se ducă la tatăl său și să-i zică: „*Tată, am greșit la cer și înaintea ta, nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău, fă-mă ca pe unul din argații tăi*” (Lc. 15, 18-19), și văzându-l tatăl său i s-a făcut milă, l-a primit, l-a sărutat și s-a bucurat împreună cu toți ai casei „*căci acest fiu al meu mort era și a înviat, pierdut a fost și s-a aflat*” (Lc. 15, 24).

Ceva asemănător trebuie să facem și noi atunci când ne mărturisim. Trebuie să ne cercetăm cu ajutorul conștiinței starea noastră sufletească și trupească în lumina adevărilor de credință creștină. Făcându-ne această cercetare, ne dăm seama de mizeria morală și religioasă în care ne aflăm, și asemenea fiului risipitor trebuie să luăm hotărârea de a scăpa, de a ieși din această stare și a ne întoarce în atmosfera de căldură și belșug sufletească pe care ne-o aduce comuniunea de iubire cu Dumnezeu, Părintele nostru.

Lucrul acesta îl facem prin mărturisirea păcatelor. Și nu este lucru ușor a face aceasta. Foarte mulți credincioși vin la spovedanie fără ca să știe cum să se spovedească, spunând lucruri care nu țin de Taina Spovedaniei. Or, Spovedania este taina prin care credinciosul își mărturisește

cu căință păcatele pe care le-a făcut, primind iertare de la Dumnezeu prin mijlocirea preotului duhovnic.

Pentru a ne fi mai ușor de făcut această lucrare de mărturisire a păcatelor să ne obișnuim a ne face cercetarea conștiinței cu creionul și cu o foaie de hârtie în față, scriindu-ne toate păcatele, fărâdelegile, neputințele și slăbiciunile noastre, raportându-ne prin credință la Dumnezeu, la Biserică, la oameni și la noi înșine. De mare folos în această analiză a conștiinței ne sunt cărțile de rugăciune care cuprind povățuiri în legătură cu Spovedania. În aceste cărți sunt înșirate păcatele de moarte, păcatele strigătoare la cer, păcatele grele, faptele milei trupești și sufletești, poruncile decalogului, poruncile bisericesti etc. Trebuie să scriem păcatele săvârșite de la ultima spovedanie sau păcatele care nu au mai fost mărturisite.

Metoda aceasta de scriere a păcatelor pe o foaie de hârtie este recomandată și de Sf. Părinți. Astfel, Sf. Nicodim Aghioritul spune: „*De știi carte, însemnează păcatele tale pe hârtie, ca să nu le uiți*” (Carte folositoare de suflet, Ierusalim, 1980). De asemenea, Sf. Ioan Scărarul spune că pe vremea lui unii călugări își notau zilnic gândurile rele (Scara Virtuților, „Cuvânt despre pocăință”). Sf. Ioan Gură de Aur, referindu-se la cercetarea atentă a gândurilor, cuvintelor și faptelor, zice: „*Nu socoti că toate acestea sunt lucruri mici, ci strânge-le pe toate și le scrie într-o carte. Dacă ți le vei scrie tu, Dumnezeu le va șterge. Dacă nu le vei scrie tu, le va scrie Dumnezeu în cartea vieții și ți le va descoperi în ziua cea mare a judecății*” (Sf. Ioan Gură de Aur, Omilia 41 la Matei).

Mărturisirea să o facem cu părere de rău față de toate aceste păcate și greșeli, cu dorința de îndreptare și cu nădejdea că Dumnezeu ne va ierta, deoarece preotul duhovnic are această putere de la Dumnezeu, conferită prin Taina Hirotoniei întru preot și prin hirotesia întru duhovnic (cf. Mt. 18, 18).

De multe ori, chiar în momentul mărturisirii păcatelor, diavolul caută să ne insuflă gânduri care să ne creeze o stare de frică, de rușine, de deznădejde, că s-ar putea ca toate aceste fapte și gânduri să fie divulgate. Să nu ascultăm de astfel de uneltiri diavolești.

Să ne gândim că fiecare păcat pe care îl săvârșim provoacă o rană în sufletul și în inima noastră. Dacă nu căutăm să ne vindecăm de aceste răni, ele vor roade asemenea cancerului în adâncul ființei noastre și în cele din urmă ne provoacă moartea sufletească și, uneori, chiar și moartea trupească.

În ceea ce privește divulgarea păcatelor, canoanele Bisericii prevăd pedepsirea cu caterisire (excluderea din rândul clerului) a duhovnicilor vinovați de aceasta.

Un alt lucru pe care trebuie să-l avem în vedere e acela de a ne feri să facem spovedanii formale, ascunzând anumite păcate sau spunând că am făcut toate păcatele posibile. Cercetarea conștiinței și mărturisirea păcatelor trebuie să fie sinceră și completă, cu frică de Dumnezeu și cu dorința de îndreptare.

De folosul sau nefolosul fiecărei spovedanii ne putem convinge fiecare dintre noi. Dacă starea noastră sufletească după spovedanie este ușurată, plină de optimism, de încredere în bunătatea și ajutorul lui Dumnezeu, de bucurie și fericire interioară, înseamnă că am făcut o spovedanie sinceră și completă. Dacă, dimpotrivă, starea noastră sufletească este aceeași ca și înainte de spovedanie, de amărăciune, de pesimism, de pierdere a încrederii și nădejdi în milostivirea lui Dumnezeu, înseamnă că am fost nesinceri, că am făcut o spovedanie formală, neîndeplinind condițiile unei adevărate spovedanii.

Să ne ajute Dumnezeu să putem face astfel de spovedanii sincere, cu frică de Dumnezeu, și în felul acesta să înaintăm pe calea desăvârșirii noastre religio-morale.

Arhim. Visarion JOANTĂ,
Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus

ECUMENICA

Liderii Bisericii Apostolice Armele au marcat a 99-a aniversare a începutului genocidului armean în ceremonii separate. Catolicosul Karekin II, Patriarh Suprem al tuturor armenilor, și Catolicosul Aram I al Sfântului Scaun al Ciliciei, Liban, au prezidat evenimente separate care au marcat 99 de ani de la începutul genocidului împotriva armenilor. Într-o ceremonie ținută la monumentul holocaustului din Armenia, Catolicosul Karekin II a observat că armenii au suferit pentru simplul fapt că erau armeni și nu au fost doar victime ale unei situații create de Primul Război Mondial, aluzie evidentă la poziția Turciei față de genocidul armean. Catolicosul Karekin II a mai arătat că „adevărul poate fi ascuns, dar nu poate fi uitat sau pierdut” și și-a exprimat nădejdea că în cele din urmă statul turc va recunoașteuciderea sistematică a armenilor de acum aproape o sută de ani drept genocid.

La începutul lui aprilie a.c., Catolicosul Aram I a organizat în Liban o conferință internațională în care a vorbit despre nevoia ca toți armenii din lume să celebreze centenarul genocidului ca un popor unit. „Unitatea trebuie să fie forța dominantă a tuturor armenilor. Este evident acum că Armenia și toate comunitățile armenice din diaspora vor organiza evenimente potrivit regiunii în care se află și potrivit condițiilor lor. Noi însă trebuie să luăm măsuri pentru ca acesta să devină un eveniment pan-național”.

În urmă cu un an, la 24 aprilie 2013, cei doi catolicoși au publicat o declarație comună despre genocidul armean, cerând Turciei recunoașterea acestuia și returnarea bisericilor armenice și a altor proprietăți bisericesti confiscate. După ce în 2013 cele două catolicosate armenice au reușit emiterea acestei declarații comune, precum și declararea ca martiri a tuturor celor care au murit în timpul genocidului, vechile animozități au ieșit la suprafață, rezultatul fiind că în acest an celebrarea genocidului s-a organizat separat. Biserica Apostolică Armeană are patru patriarhate: Etchmiadzin, Ierusalim, Constantinopol și Antelias/Cilicia în Liban. Scaunul-mamă, care este ocupat de către Catolicosul armean și Patriarh Suprem al tuturor armenilor, este Etchmiadzin. Patriarhatele armenice de Ierusalim și Constantinopol, deși autonome, recunosc supremația Etchmiadzinului. Catolicosatul de Antelias/Cilicia se autopercepe drept autonom și autocefal, deși recunoaște primatul de onoare al Etchmiadzinului. Între cele două catolicosate, de Etchmiadzin și Antelias/Cilicia, există numeroase animozități legate inclusiv de aria de jurisdicție a fiecăruia. În anumite țări, precum Grecia sau SUA, au fost create ierarhii paralele, fapt care a infectat și mai mult relațiile oricum delicate între cele două catolicosate. Armenii din România se află sub jurisdicția Etchmiadzinului.

Începând cu aprilie 1915, peste 1,5 milioane de armeni de pe teritoriul Imperiului Otoman au fost uciși într-o serie de masacre. În vreme ce Turcia consideră că armenii, alături de alte grupuri etnice creștine de pe teritoriul Imperiului Otoman, au fost victime ale unei situații create de Primul Război Mondial, armenii percepuciderea din acea perioadă ca fiind parte a unui plan sistematic de exterminare a lor. Turcia refuză să recunoască genocidul armean în ciuda faptului că Uniunea Europeană și Statele Unite îl recunosc ca atare.

Consiliul Mondial al Bisericilor va organiza anul viitor pe 25 aprilie 2015 o conferință la Geneva pe tema genocidului armean. Se speră la participarea ambelor catolicosate armenice, care sunt membre ale CMB, iar unul dintre președinții CMB este Catolicosul Karekin II.

Fostul arhiepiscop de Canterbury, Rowan Williams, a trăit vreme de o săptămână doar cu o liră sterlină pe zi, ceea ce înseamnă 1,70 dolari americani. Fostul cap al Comuniunii Anglicane a făcut acest sacrificiu între 11-17 mai în cursul Săptămânii de Întrajutorare Creștină spre a atrage atenția asupra faptului că 1,2 miliarde din populația lumii trăiește mereu cu această sumă. Fostul arhiepiscop a donat banii economisiți unei organizații creștine de întrajutorare care luptă împotriva sărăciei extreme. După acest exercițiu, fostul arhiepiscop a declarat că a fost foarte greu să se hrănească cu o sumă atât de mică, iar de varietate culinară nici nu a putut fi vorba.

Rowan Williams, renumit teolog și politician, a fost arhiepiscop de Canterbury între 2002-2012, după care s-a retras pentru a rămâne simplu profesor universitar. La 8 ianuarie 2013 i-a fost acordat statutul de „Life Peerage,” adică dreptul de a păstra pe viață statutul nobiliar obținut în vremea cât a fost Arhiepiscop, inclusiv un loc pe viață în Camera Lorzilor. Arhiepiscopul de Canterbury este în același timp primat al Bisericii Angliei, membru în Camera Lorzilor și cap al Comuniunii Anglicane, care cuprinde Bisericile Anglicane din întreaga lume.

Rubrică realizată de
Pr. Lect. Dr. Daniel BUDA, Sibiu/Geneva

Diac. Dr. Habil.
ȘTEFAN L. TOMA

DIN ACTUALITATEA BISERICESCĂ PANORTODOXĂ

Germania – rol punte în dialogul dintre culturi, Biserici creștine și religii. Vizita Sanctității Sale, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I (10-19 mai 2014)

În perioada 10-19 mai a.c., *Primus-ul inter Pares* al Bisericii Ortodoxe, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I, a efectuat o vizită pastorală în Germania. Deși principala rațiune a acestei deplasări a constituit-o aniversarea celor 50 de ani de la înființarea Mitropoliei Grecești a Germaniei, conotațiile acestei vizite au avut și un simbolism interortodox, ecumenic.

Pe data de 11 mai a.c., la Parohia Greacă „Buna Vestire” din Esslingen (în apropiere de Stuttgart), Sanctitatea Sa a slujit Sfânta Liturghie înconjurat de toți episcopii ortodocși canonici de pe teritoriul Germaniei, care formează *Adunarea Episcopală a Germaniei*.

În programul vizitei Patriarhului de Constantinopol la Frankfurt, din data de 12 mai a.c., după vizitarea Domului „Sfântul Bartolomeu” de pe malurile Mainului, Sanctitatea Sa s-a întâlnit cu conducătorii Bisericii Evanghelice din Landul Hessen și Nassau, dl Volker Jung și Christian Schad. În prezența Sanctității Sale, cei doi prelați au adresat un apel la pace și reconciliere în Ucraina, în lumina principiilor și

valorilor creștine; a fost criticată politica Turciei de limitare a libertăților religioase și s-a adresat un apel la permiterea redeschiderii Institutului Patriarhiei Ecumenice din insula Halki. Nu în ultimul rând, a fost evidențiată deschiderea și cooperarea intercreștină și interreligioasă a Bisericii Ortodoxe, a cărei voce este din ce în ce mai respectată în lumea contemporană. (Mulțumiri datoroz părintelui dr. Raimar Kremer pentru detaliile legate de prezența Patriarhului Bartolomeu I la Frankfurt am Main.)

Întâlnirea Patriarhului Bartolomeu I cu membrii Conferinței Episcopilor Catolici din Germania s-a desfășurat pe data de 13 mai a.c. la Bonn, o întâlnire marcată de spirit fratern, profunde discuții teologice și creionarea unor frumoase proiecte de colaborare pentru viitorul imediat și mediu.

Pe data de 14 mai a.c., Patriarhul Ecumenic a fost primit cu multă căldură de cancelarul Germaniei, d-na Angela Merkel, la sediul Guvernului din Berlin, unde d-na Merkel a purtat discuții oficiale, atât cu delegația Patriarhiei Ecumenice, cât și private, cu Sanctitatea Sa. Patriarhul de Constantinopol i-a mulțumit cancelarului german pentru susținerea constantă acordată problematicilor cu care se confruntă Patriarhia Ecumenică, pentru prietenia pe care o nutrește față de valorile spirituale ale Ortodoxiei, ca și pentru cele două vizite făcute la sediul Patriarhiei Ecumenice de pe malurile Bosforului. La rândul ei, cancelarul german a adresat un nou apel clasei politice de la Ankara, în privința reglementării libertăților religioase, condamnând, în același timp, intenția Turciei de a transforma statutul „Sfintei Sofia” din muzeu în moschee.

Pe parcursul aceleiași zile, Patriarhul Ecumenic a fost primit la sediul Președinției Germaniei, de către dl Joachim Gauck, președintele în exercițiu al Germaniei, el însuși, un fost pastor al Bisericii Evanghelice. Ulterior, Sanctitatea Sa s-a deplasat la sediul Bundestagului, unde a fost primit de

către dl Norbert Lammert, președintele Parlamentului german. În cuvântarea sa, Patriarhul Ecumenic a evocat rolul important al Germaniei, ca factor de stabilitate și promovare a principiilor democratice, atât pe teritoriul continentului european, cât și la scară internațională. Sanctitatea Sa a ținut să sublinieze, în acest context, că Patriarhia Ecumenică, la fel ca și întreaga Biserică Ortodoxă, desfășoară o lucrare pur spirituală, neimplicând amestecul în politică! Totuși „Centrul Bisericii Ortodoxe din Fanar, ca și conducătorul ei, nu ignoră și nu poate fi indiferent la problemele care îl privesc pe omul contemporan!”

În după-masa zilei de 14 mai a.c., Patriarhul Ecumenic a fost oaspetele administrației centrale a Bisericii Evanghelice din Germania. În cadrul festiv al Domului evanghelic din Berlin (Berliner Dom), în prezența celor mai renumite personalități eclesiale din Germania, profesori de teologie, cărora li s-au alăturat reprezentanți ai misiunilor diplomatice acreditate la Berlin, Sanctitatea Sa a susținut alocuțiunea: „Purtarea de grijă și slăvirea Creatorului. Pledoarie pentru o etică ecologică din perspectivă ortodoxă”. Ulterior acestei alocuțiuni a urmat o recepție cu participare largă, în cinstea prezenței Sanctității Sale la Berlin. În acest cadru, aș aminti și prezența episcopului Dr. Johann Schneider, Episcop evanghelic de Halle-Wittenberg, un episcop sas, născut în Mediaș, prieten al Ortodoxiei românești. Ulterior acestei recepții, a avut loc o întâlnire bilaterală restrânsă, între delegația Patriarhiei Ecumenice, condusă de Patriarhul Bartolomeu I, și delegația Bisericii Evanghelice din Germania, condusă de prelatul Nicholas Schneider, președintele organismului administrativ central al Bisericii Evanghelice. Membrii delegației protestante au fost profesori de teologie sau prelați evanghelici, membri în diversele comisii de dialog teologic oficial cu Bisericile Ortodoxe. Între aceștia i-aș aminti pe d-na Petra Bosse-Huber, episcop și conducător al Departamentului de Ecumenism și Misiune Externă al EKD, dr. Martin Illert, secretarul general al EKD, prof. dr. Andreas Müller (Kiel), prof. dr. Reinhard Thöle (Halle) etc. Pe parcursul cinei festive, desfășurată în salonul oficial al Domului din Berlin, atât Patriarhul Ecumenic, cât și dl. Nicholas Schneider au susținut alocuțiuni marcate de realism, deschidere ecumenică și aprecieri bilaterale. Patriarhul Bartolomeu I a mulțumit Bisericii Evanghelice pentru întreg sprijinul material sau educațional acordat Bisericilor Ortodoxe de-a lungul anilor (prin burse), ca și pentru proiectele concrete ale Patriarhiei de Constantinopol, finanțate și cu sprijin EKD. Între acestea, Sanctitatea Sa a amintit *Academia Teologică* din insula Creta sau *Centrul de Studii Patristice* al Patriarhiei Ecumenice din Tesalonic (Mănăstirea Vlatadon), Grecia. Invitat în numele Bisericii Evanghelice din Germania, prin dl. Nicholas Schneider, să ia parte, în anul 2017, la manifestările dedicate celor 500 de ani de la demararea *Reformei* lui Luther, Sanctitatea Sa a răspuns pozitiv, adăugând că va participa cu conștiința că atunci s-a produs o ruptură în Biserica Universală, rațiunea prezenței sale fiind marcată de nevoia stimulării pe mai departe a dialogului teologic dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Evanghelică.

Cu ocazia vizitei Sanctității Sale în Germania, Biserica Evanghelică a publicat un *Dicționar* dedicat dialogurilor teologice bilaterale dintre Biserica Evanghelică a Germaniei și Bisericile Ortodoxe, pe parcursul anilor 1959-2013, lucrare care a fost prezentată în Berliner Dom, ulterior alocuțiunii Patriarhului Bartolomeu I [Reinhard Thöle, Martin Illert (Hrsg.), *Wörterbuch zu den bilateralen Theologischen Dialogen zwischen der Evangelischen Kirche in Deutschland und orthodoxen Kirchen (1959-2013)*, Evangelische Verlagsanstalt, Leipzig, 2014, 136 p.]. După cum remarca d-na Petra Bosse-Huber în *Cuvântul de introducere*, o astfel de

lucrare este „dovada unei experiențe de apropiere și de conștientizare a apartenenței la misiunea ecumenică, pe care dorim să o aprofundăm și să o consolidăm pe mai departe”. Lucrarea structurează sintetic temele abordate, punctele comune la care s-a ajuns, aspectele unde persistă deosebiri, evocă numele președinților de delegație și face o sinteză a comunicatelor de presă deja existente. Iată de ce, atât prof. dr. Reinhard Thöle, cât și dr. Martin Illert merită felicitați pentru această inițiativă patronată de către EKD. Nu în ultimul rând, aș aminti prezența chipului părintelui Dumitru Stăniloae într-una din pozele aflate pe coperta acestei lucrări, mărturie de nezdruccinat a participării teologului român la consolidarea edificiului gândirii ecumenice contemporane!

Pe data de 16 mai a.c., Patriarhul Bartolomeu I a fost distins cu titlul de *Doctor Honoris Causa* de către Universitatea „Ludwig-Maximilians” din München, la propunerea Facultății de Teologie Catolică a amintitei Universități. Discursul de „Laudatio” a fost rostit de către prof. dr. Franz Xaver Bischof, decanul Facultății în cauză. Patriarhul Ecumenic a susținut o alocuțiune, cu tema: „Teologia ca știință empirică și viață”, subliniind rolul Bisericii în istorie, care are menirea de a-l asuma și de a-l sfînti pe om. Sanctitatea Sa a subliniat că „științele pozitive nu pot rezolva problemele existențiale ale omului de astăzi, cum ar fi: sensul și scopul vieții, problema suferinței, taina morții”. În acest sens, Patriarhul Bartolomeu I i-a îndemnat pe toți cei prezenți să caute „Adevărul” dincolo de știință, politică, și dincolo de istoria de ieri și de azi!”

Pe parcursul întregii vizite a Patriarhului de Constantinopol în Germania, s-a remarcat (atât din partea Bisericii Catolice, cât și a Bisericii Evanghelice) interesul pentru Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe din anul 2016, pentru *agenda* acestuia, ca și pentru repercusiunea unui astfel de eveniment asupra întregii lumi creștine. În abordările oficiale ale Sanctității Sale, în mesajele rostite cu diverse ocazii, Sanctitatea Sa a subliniat nu doar rolul Patriarhiei Ecumenice în Ortodoxie, ci și unitatea ortodoxă, în lumina libertății și responsabilității, care nu ignoră identitatea și libertatea națională. În acest sens, Patriarhul Ecumenic a dat mărturie asupra faptului că Bisericile Ortodoxe sunt solidare în contribuția pe care o aduc la soluționarea crizelor umanității contemporane.

Vizita Patriarhului Ecumenic Bartolomeu I în Germania s-a încheiat pe data de 19 mai a.c., odată cu vizitarea Muzeului Lagărului de concentrare de la Dachau, unde a înălțat rugăciune pentru sufletele celor ce și-au găsit acolo sfârșitul tragic, într-un context greu de descris în cuvinte!...

Bibliografie: www.patriarchate.org; www.amen.gr; www.bundesregierung.de.

CÂNTĂRILE SFINTEI EUHARISTII

Dacă Sfânta Euharistie este „Taina Împărăției” lui Dumnezeu [Alexander Schmemmann, *Euharistia, Taina Împărăției*, trad. de Boris Răduleanu, București (1992).], atunci cântările ce o însoțesc în rândurile bisericești ale Sfintei Liturghii sunt și ele, desigur, *cântări ale Împărăției Cerurilor...* Iar la aceasta contribuie mai multe aspecte esențiale, toate legate de părtașia cântărilor bisericești la realitatea dumnezeiască a Tainei Sfintei Euharistii.

Astfel, cântările din Slujbele Bisericii au dintru început o inspirație *cerească*, ele fiind după chipul cântărilor cerești ale Sfinților Îngeri, care „neîntrerupt laudă pe Domnul din ceruri și binecuvintează pe Mântuitorul” [Sf. Niceta de Remesiana, *Despre folosul cântării de psalmi (De psalmodiae bono)*, trad. de Șt.C. Alexe, în „Mitropolia Banatului”, 1971, nr.1-3, p.140 (PL 68,373).]. Este ceea ce descoperă în Sfânta Liturghie a Sf. Ioan Gură de Aur chiar cuvintele cântării *Heruvicului*, care ne spun că atunci când noi cântăm în Biserică „pe heruvimi cu taină închipuim și făcătoarei de viață Treimi întreit-sfântă cântare aducem” [*Liturghier*, București, 1956, p.137 ș.u.].

Aceasta constituie deja o participare a noastră la starea și la Taina Împărăției prin cântarea liturgică, o participare care se adâncește pe măsura apropierii de momentul Epiclezei. Pentru că atât timp cât pe Sfânta Masă Cuvântul lui Dumnezeu este prezent în litera și rostirea Sfintei Evanghelii, noi, ca și cântăreți, încă doar „pe heruvimi cu taină închipuim”. Dar, pe măsură ce Sfânta Evanghelie face loc pe Sfântul Altar Sfințelor Daruri, care se vor preface în Însuși Trupul și Sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos, din care credincioșii împărtașindu-se vor experia cea mai intimă apropiere de Dumnezeu cu putință pentru oameni în lumea aceasta, și cântarea liturgică însoțitoare va urca noi trepte în actualizarea condiției sale originare de „cântare a Împărăției”, adâncind și participarea cântăreților bisericești la condiția și chiar *corul Puterilor Cerești*, care pururea înalță cântare de slavă în jurul Tronului Dumnezeirii.

De aceea, atunci când Sfânta Liturghie ajunge la *Răspunsurile Mari*, în cântarea *Trisaghionului* serafimic, cântăreții liturghisitori nu mai închipuie doar pe heruvimi, ci chiar își *apropie* condiția Puterilor Îngerești, participând la însăși cântarea consemnată în Sfânta Scriptură ca fiind a Serafimilor: „Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul Savaot, plin este tot pământul de slava Lui” (Is. 6, 3). Și se poate observa modificarea mică, dar semnificativă, a textului biblic, pentru a corespunde noii situații *liturgice* în care nu numai puterile Îngerești, ci și oamenii aduc împreună cântare de slavă lui Dumnezeu: „Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul Savaot, plin este *cerul și pământul* de slava Ta” [*Ibid.*, p.149.], față de numai „*tot pământul*” în Cartea Profetului Isaia (Is. 6, 3). Prin aceasta „se poate înțelege că ea a avut în vedere și o semnificație nouă a acestui loc, în legătura cu misterul Liturghiei. Cerul și pământul sunt pline de mărirea lui Dumnezeu în acest moment al slujbei, pentru că în melodiile aceluiași imn se unifică glasul credincioșilor de pe pământ cu melodiile cetelor cerești, cerul și pământul răsună în aceeași clipă de corul care proslăvește mărirea lui Dumnezeu” [Pr. Prof. Petre Vintilescu, *Două imne îngerești în Liturghie – Imnul heruvimic și imnul serafimic*, Pitești, 1927, p. 60 ș.u.].

Și în celelalte cuvinte ale Trisaghionului serafimic de la Sfânta Liturghie putem observa o alăturare a cuvintelor *îngerești*, mai înainte amintite (și descoperite în Vechiul Testament la Is. 6, 3), cu cele *ale oamenilor*, menționate în Evanghelii, la Intrarea în Ierusalim a Mântuitorului: „Osana! Bine este cuvântat Cel ce vine întru numele Domnului!... Osana întru cei de sus!” (Ia Mc. 11, 9-10, dar și la Mt. 21, 9 și In. 12, 13) – textul liturgic preluând aproape neschimbat cuvintele evanghelice: „...Osana întru cei de sus. Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului. Osana, întru cei de sus!” [*Liturghier...*, p. 149.] Se mai poate observa că deja „osanaele” celor care Îl întâmpinau pe Mântuitorul la Intrarea în Ierusalim preluau parțial din cântările Sfinților Îngeri la Nașterea Mântuitorului nostru

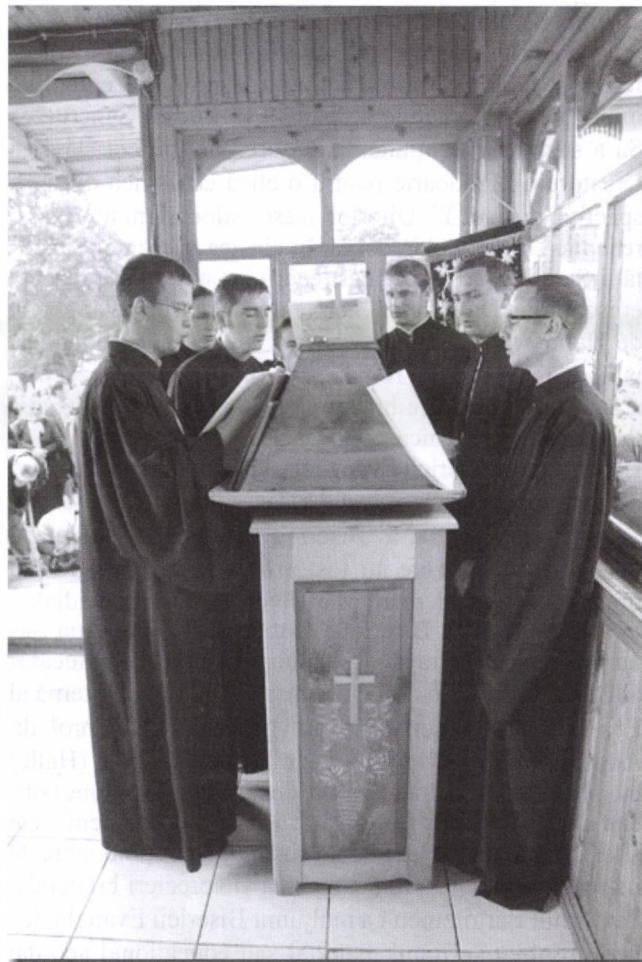
Iisus Hristos (o altă „Intrare”, prin Întrupare, în lumea aceasta): „Slavă întru cei de sus...” (Lc. 2, 14). Așadar, la modul general, alăturarea în cântarea liturgică a celor îngerești/cerești cu cele omenești/pământești, în care „cele mai de jos” își aproprie „cele ale celor mai de sus” (ca o

„Doxologia sfințitoare întreit sfântă, cântată neîncetat de sfinții îngeri, înseamnă, în general, deopotrivă viață, purtare și împreună cântare a dumnezeieștii doxologii, care se va înfăptui în veacul viitor între puterile cerești și pământești.”

(Sf. Maxim Mărturisitorul)

ridicare a lor la o condiție mai înaltă), semnifică o tainică și duhovnicească comuniune de cântare și slujire a oamenilor împreună cu îngerii „întru cele înalte”.

Dar comuniunea de cântare și slujire a oamenilor împreună cu îngerii este de asemenea o icoană și o experiență a realității eshatologice, a Împărăției lui Dumnezeu, după cum în acest sens se exprimă foarte explicit Sf. Maxim

Mărturisitorul, în legătură chiar cu cântarea Trisaghionului: „Doxologia sfințitoare întreit sfântă, cântată neîncetat de sfinții îngeri, înseamnă, în general, deopotrivă viață, purtare și împreună cântare a dumnezeieștii doxologii, care se va înfăptui în veacul viitor între puterile cerești și pământești (s.n.)...” [Sf. Maxim Mărturisitorul, *Mistagogia*, trad. de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae (sub titlul *Cosmosul și sufletul, chipuri ale Bisericii*), în „Revista Teologică”, 1944, nr. 7-8 (partea a doua), p. 351 (PG 91,709).]

Aspectele amintite până acum privind participarea cântării bisericești la „Taina Împărăției” (actualizată în Sfânta Euharistie), în virtutea comuniunii cu starea *cerească* a cântării îngerești, trebuie încadrate într-o perspectivă mai largă, care este cea *bisericească*, deoarece cântarea (liturgică) în Biserică este inevitabil „bisericească”, iar Biserică este, prin excelență, *icoană a Împărăției*, ceea ce explică și părtașia noastră la „Taina Împărăției” prin toate lucrările Bisericii, așadar inclusiv prin cântarea liturgică – după cum ne luminează și cuvintele proptorului de la sfârșitul Utreniei săvârșite în Postul Mare: „În Biserică slavei Tale stând, în cer a sta ni se pare” [*Ceaslov*, Iași, 1990, p. 69].

Oarecum înrudit, și caracterul „neobișnuit” al cântării în cadrele „prozaice” ale vieții pământești (considerată

„neserioasă” până la inexistență în aceste cadre), însă atât de *obișnuită* în Biserică, în virtutea caracterului său de „bucurie sărbătorească” – *sărbătoarea* fiind ea însăși o icoană a Împărăției [Alexander Schmemmann, *Introduction to Liturgical Theology*, ed. III, New York, 1986, p.180.] – determină adecvarea cântării pentru prăznuirea bisericească, precum o icoană mai mică în icoana mare a Bisericii, aceasta din urmă fiind chipul desăvârșit al bucuriei sărbătorești în Împărăția veșnică a lui Dumnezeu.

Comuniunea cu cântarea *îngerească* și caracterul său *bisericesc* oglindesc oarecum indirect, prin icoana și Taina *Împărăției*, legătura cântării liturgice cu Sfânta Euharistie. Există însă și aspecte care leagă mult mai direct cântarea în

Biserică de Sfânta Taină a Euharistiei. În acest sens, comuniunea liturgică, spirituală și mistică din cadrul slujbei, între credincioși și îngeri, pe de o parte, nu trebuie în nici un caz să facă uitată comuniunea esențială între aceștia toți și Mântuitorul Iisus Hristos, pe de altă parte [Pr. Prof. Petre Vintilescu, *op. cit.*, p. 15-17.]. Și aceasta deoarece „cultul Bisericii Ortodoxe are un caracter sacrificial... El se întemeiază, adică, pe jertfa răscumpărătoare a Mântuitorului, actualizată în Biserică sub forma nesângeroasă a sacrificiului euharistic din Sfânta Liturghie” [Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *Liturgica generală – cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină*, ed. a II-a, București, 1993, p. 77 ș.u.].

Despre cântarea bisericească se poate spune că are prin excelență o vocație sacrificială, de participare la cadrul sacrificial general al cultului Bisericii Ortodoxe, menționat mai înainte. Sfântul Niceta de Remesiana, vorbind despre cântarea în Biserică [Sf. Niceta de Remesiana, *op. cit.*, p. 137 (PL 68, 372).], făcea trimitere la cuvintele Psalmistului legate de *jertfa de laudă*, jertfa duhovnicească ce preînchipuia profetic jertfa nesângeroasă a sacrificiului euharistic: „Voi lauda numele Dumnezeului meu *cu cântare* (s.n.) și-L voi preamări. Și aceasta îi va fi Domnului mai plăcut decât vițelul tânăr, căruia abia îi răsar coarne și copite” (Ps. 68, 34-35). De asemenea, „Jertfește lui Dumnezeu *jertfă de laudă* (s.n.)... *Jertfa de laudă Mă va slăvi* (s.n.) și acolo este calea în care voi arăta lui mântuirea Mea” (Ps. 49, 15; 24).

Mult mai aproape de zilele noastre, Părintele Dumitru Stăniloae arăta cum *jertfa de laudă* are un caracter de jertfă totală, absolută și aceasta deoarece persoana care aduce *laudă* (altei persoane), într-un fel se jertfește pe sine, „se leapădă de sine” (Mc. 8, 34), de egoismul său, în favoarea celui alt [Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Legătura între Euharistie și iubirea creștină*, în „Studii Teologice”, seria II, XVII (1975), nr.1-2, ian.-febr., p. 6.]. De aceea jertfa de laudă poate fi asemănată cu o „ardere de tot”, asemănare aplicabilă și cântării, deoarece „cântarea presupune... o relație afectuoasă cu obiectul cântării..., o relație totală a ființei care cântă” [Idem, *Cântarea liturgică comună, mijloc de întărire a unității în dreapta credință*, în „Ortodoxia”, XXXIII (1981), nr. 1, p. 58.]. În Sfânta Liturghie, această jertfă de laudă se adresează Însuși lui Dumnezeu, Mântuitorului nostru Iisus Hristos, „o persoană umană infinită ca valoare, fiind totodată și persoană divină” [Idem, *Legătura între Euharistie și iubirea creștină...*, p. 9 ș.u.], de la Care doar putem avea nădejdea mântuirii. Față de Aceasta, jertfa noastră de laudă în cântare va fi totodată de *mulțumire*, și acesta mult dincolo de vreun sens etimologic al Euharistiei (ca „mulțumire”), deoarece „Mulțumirea este trăirea raiului” [Alexander Schmemmann, *Euharistia, Taina Împărăției...*, p. 178.], a Împărăției lui Dumnezeu.

Și chiar aceasta exprimă cântarea noastră ajunsă la locul cel mai înalt al Sfintei Liturghii, în timpul Epiclezei, atunci când *lauda* (doxologia) se unește cu *mulțumirea* (Euharistia), pentru *binecuvântarea* părtașiei noastre la Jertfa cea dumnezeiască și mântuitoare: „Pe Tine Te laudăm, pe Tine bine Te cuvântăm, Ție îți mulțumim, Doamne, și ne rugăm Ție, Dumnezeului nostru” [*Liturghier...*, p. 147.].

Pr. Vasile GRĂJDIAN

Despre legătura dintre spovedanie și împărtășire (I)

Discuțiile pe marginea *legăturii dintre mărturisirea păcatelor și împărtășirea euharistică* se poartă cel puțin din anul 2006 (în spațiul rusesc), și acest lucru este îmbucurător. Am urmărit cu atenție cam tot ce s-a scris referitor la această temă și, după părerea mea, majoritatea teologilor care s-au pronunțat asupra acestui subiect pun problema foarte corect și vin cu propuneri care se înscriu destul de reușit în duhul Tradiției Bisericii, precum și în realitatea vieții bisericești de astăzi.

După cum vom vedea mai jos, grecii nu au o astfel de problemă, dar la noi, unde împărtășirea sistematică abia este restabilită pe ici, pe colo, se constată că aceasta este împiedicată de „regula” mărturisirii laicilor înainte de fiecare împărtășire. De multe ori, mărturisirea este făcută în mare grabă sau formal, transformându-se, în cel mai bun caz, într-o simplă binecuvântare pentru împărtășire. Preoții sinceri și conștienți, pe bună dreptate, ridică această întrebare, mai ales că ei înșiși nu se spovedesc înainte de fiecare împărtășire, iar „ipocrizia dublului standard” nu poate continua la nesfârșit. Așa cum spun Sfinții Ioan Gură de Aur și Nicodim Aghioritul, regulile privind pregătirea pentru împărtășire (post, rugăciune, spovedanie – dacă este cazul) trebuie să fie identice atât în cazul clericilor, cât și al credincioșilor. Clericii nu au și nu pot avea niciun fel de privilegii la primirea împărtășirii, ci numai obligații suplimentare legate de învățare și slujire. Sper că acest lucru va fi înțeles mai bine din abordarea istorico-liturgică și duhovnicească pe care ne-am propus să o facem în cele ce urmează.

1. Din punct de vedere istoric, putem spune că practica mărturisirii păcatelor și a dezlegării lor de către un urmaș al apostolilor (episcop sau un preot delegat) este de origine apostolică (sec. I) și ea a existat dintotdeauna în Biserică, numai că în decursul timpului această practică a avut înțelesuri și forme diferite. Mărturiile istorice din primele trei-patru secole sunt lacunare și confuze, dar deja din sec. IV-V atestăm existența a două tipuri total diferite de mărturisire a păcatelor, care mai târziu „au fuzionat”, rezultând practica spovedaniei de astăzi. Mai exact:

a) Exista o mărturisire care se făcea doar în cazul păcatelor mari: idolatrie, apostazie, curvie,ucidere, furt și alte păcate considerate „mari” sau „de moarte” (I Ioan 5, 16). O astfel de mărturisire era acceptată o singură dată după Botez (cf. *Păstorul Herma, Tertulian ș.a.*) sau cel mult de 2-3 ori în viață, iar creștinii care-și luau în serios viața de după Botez, deși se împărtășeau la fiecare Liturghie duminicală sau chiar zilnică, practic nu se mărturiseau niciodată. Până spre sfârșitul sec. IV, în cazul păcatelor știute de toți, această mărturisire se făcea public, iar în cazul păcatelor necunoscute comunității, acestea erau mărturisite în taină episcopului sau unui preot delegat de acesta. În urma mărturisirii, episcopul sau chiar sinoadele locale (cf. Canonul 5, Sin. I Ecumenic) hotărâu oprirea de la împărtășirea cu Sfintele Taine a penitentului respectiv pentru o perioadă determinată de timp (de la câteva luni până chiar la 15-20 de ani). În funcție de pocăința penitentului, termenul de oprire de la împărtășire putea fi scurtat sau prelungit. Primirea la împărtășire se făcea automat, după expirarea termenului care a fost rânduit prin epitimie, fără rugăciuni sau formule speciale de dezlegare, iar în unele tradiții locale – prin punerea mâinilor episcopului sau prin ungerea cu untdelemn sfințit.

b) Exista și o spovedanie monahală, care era făcută în fața părintelui duhovnicesc („stareț/gheronda”), de cele mai multe ori nehirotonit (monahie-stareț, în cazul mănăstirilor de maici), în vederea mărturisirii gândurilor și a primirii unor sfaturi personale privind lupta duhovnicească. Această mărturisire nu viza păcatele mari, care ar fi implicat oprirea de la împărtășire, și care țineau de competența episcopului locului.

Conform izvoarelor istorico-liturgice, niciuna din cele două practici de mărturisire nu a avut vreo rânduială litur-

gică până în sec. XI. Mai mult decât atât, abia în sec. XII, mai întâi în Apus, apoi și în Răsărit, s-a răspândit ideea că mărturisirea păcatelor în prezența episcopului/preotului ar fi singura formă de pocăință și că păcatele nedezlegate de episcop/preot nu se iartă. Ambele idei sunt greșite și periculoase, și ele au constituit cauza principală a „fuziunii” celor două tipuri de mărturisire, care erau practicate nu doar de monahi, ci și de oamenii din lume. Suprapunerea celor două tipuri de mărturisire au denaturat sensul fiecăreia dintre ele, iar efectul nu a fost totdeauna pozitiv.

2. În primele trei secole, admiterea la Botez se făcea după o catehizare îndelungată, iar candidații trebuiau să dea dovada unei vieți curate încă înainte de Botez. Era inadmisibil ca un creștin botezat să mai săvârșească păcate grave (I Ioan 3, 9; 5, 18; Evrei 6, 4-6), iar dacă se întâmpla ca cineva dintre ei să săvârșească vreun păcat grav, acesta era excomunicat din comunitatea euharistică (I Cor. 5, 1-5), iar după un timp, dacă aducea dovada pocăinței, era iarăși primit (II Cor. 2, 3-11). Acest lucru nu înseamnă că primii creștini nu aveau conștiința păcătoșeniei, ba din contră (I Ioan 1, 8-10), numai că pocăința pentru păcate era văzută ca un proces continuu, care are o etapă radicală

Biserica s-a văzut nevoită să dea diferite canoane care să reglementeze disciplina penitențială. Dar chiar și în această situație, mărturisirea păcatelor în prezența episcopului/preotului nu era o condiție necesară împărtășirii, ci fiecare mergea la mărturisire după cum îi dicta conștiința.

înainte de Botez, apoi devine o lucrare duhovnicească permanentă pentru restul vieții. Un accent deosebit se pune pe „cercetarea conștiinței” (I Cor. 11, 28), iar păcatele mici pe care le făcea fiecare „le mărturiseau unii altora” și „se rugau unii pentru alții” (Iacov 5, 16; I Ioan 5, 16-17). Bineînțeles, cel mai mare accent se pune pe pocăința zilnică adusă înaintea lui Dumnezeu, în special înainte de împărtășirea cu Sfintele Taine (cf. *Didahia* 4, 14), iar iertarea pentru acele păcate se dădea prin însăși împărtășirea cu Trupul și Sângele lui Hristos, care este „spre iertarea păcatelor și spre viața de veci”. Dacă ați observat, în această scurtă descriere am folosit verbe la trecut nu pentru că cele expuse n-ar mai fi valabile, ci pentru că înțelesul de odinioară a fost în mare parte pierdut și cu greu mai poate fi recuperat.

După Edictul de la Milan (anul 313), în sânul Bisericii au început să fie primiți toți doritorii, deși viața multora nu corespundea Evangheliei. Și chiar dacă pregătirea pentru Botez continua să fie făcută cu multă acrivie, numărul creștinilor care săvârșeau păcate opritoare de împărtășanie era tot mai mare, iar Biserica s-a văzut nevoită să dea diferite canoane care să reglementeze disciplina penitențială. Dar chiar și în această situație, mărturisirea păcatelor în prezența episcopului/preotului nu era o condiție necesară împărtășirii, ci fiecare mergea la mărturisire după cum îi dicta conștiința. Sf. Ioan Gură de Aur, supranumit și „dascălul pocăinței”, deseori face apel la cercetarea conștiinței și pocăința sinceră pentru păcate, dar rareori când prin aceasta el are în vedere mărturisirea păcatelor la preot și este foarte probabil ca însuși Sf. Ioan Gură de Aur sau Vasile cel Mare să nu se fi mărturisit niciodată (în înțelesul de atunci). Aceasta ar fi însemnat că au avut impedimente la slujirea clericală, dar viețile lor afirmă contrariul, mai ales că toți marii ierarhi din acele vremuri au fost botezați la maturitate și în deplină cunoștință față de chemarea creștină a căreia i-au fost fideli.

Din păcate, prin secolul al VI-lea, dar mai ales după perioada iconoclastă, condițiile pentru Botez aproape că au dispărut, iar acest lucru a dus la introducerea unor condiții (inițial inexistente) pentru primirea împărtășirii. Odată cu aceasta, a scăzut drastic și frecvența împărtășirii euharistice. Dacă în primele secole era inadmisibil ca ci-

neva să participe la Liturghie fără să se împărtășească(!), după secolul al VI-lea Liturghia este văzută tot mai des ca o înfățișare de simboluri și imagini mistice, care te pot înălța duhovnicește și fără împărtășirea euharistică. Odată cu introducerea pomenirilor nominale la Proskomidie (sec. XI-XII) și dezvoltarea unor idei greșite despre „spălarea păcatelor” celor pomeniți, esența Liturghiei a fost și mai mult diluată, mai ales că pentru a fi pomenit la Liturghie nu era nevoie nici să postești și nici să te spovedești, pe când pentru împărtășire deja se cereau ambele și încă multe altele.

În aceeași perioadă rânduilele monahale ale slujbelor și posturilor devin tot mai răspândite în mediile laice, până când, în sec. XIII, tipicul monahal savait va deveni normativ pentru întreaga Biserică, iar influența monahală asupra vieții întregii Biserici va culmina în perioada disputelor isihaste. Acest context istoric intern al Bisericii, suprapus cu invazia musulmană din Răsărit și influența scolastică din Apus, a făcut ca oamenii să se împărtășească tot mai rar, iar dacă doreau să o facă, ei trebuiau să urmeze practica monahală privind primirea euharistiei, mărturisindu-și TOATE păcatele, inclusiv cele cu gândul. Monahii au început să scrie și diferite ghiduri de spovedanie, învățându-i pe mireni cum să se spovedească „corect”. Abia în sec. XIX, și doar în spațiul grecesc, forma și frecvența mărturisirii au încercat o revenire la practica veche a Bisericii, așa încât grecii de astăzi se împărtășesc relativ des, dar merg la mărturisire doar atunci când simt nevoia, fără a fi obligați să se mărturisească înainte de fiecare împărtășire. Nimeni nu neagă existența unor abu-

zuri în practica grecească actuală, dar ea corespunde mai bine vechii practici a Bisericii.

În Sfântul Munte, de exemplu, există mai multe mănăstiri în care „mărturisirea sacramentală” se practică doar de 2 sau 4 ori pe an, iar călugării se împărtășesc de la 2 la 7 ori pe săptămână. Dacă frații au nevoie de anumite sfaturi de la stareț sau vor să-și mărturisească anumite gânduri, o pot face chiar și în fiecare zi, dar aceasta nu mai este mărturisire sacramentală, ci o simplă discuție duhovnicească sau, dacă e cazul, una pur omenească. Nici mărturisirea sacramentală și nici discuțiile duhovnicești nu au loc în timpul slujbelor și nici măcar în biserică. Starețul și fiul duhovnicesc stau de vorbă așezați pe scaun, iar în cazul mărturisirii sacramentale, abia la sfârșit, starețul ia epitrahilul și-i citește rugăciunile cuvenite. Totul este foarte simplu și personal; iar în mănăstirile de maici (dintre care multe sunt metoace ale mănăstirilor athonite), mărturisirea gândurilor se face în fața maicii starețe și doar în cazul păcatelor mai grave stareța poate trimite sora la preotul duhovnic pentru a i se citi și rugăciunile necesare. Unii se pot întreba: Dar ce fel de „Taină a Mărturisirii” este aceasta?

Trebuie neapărat să amintim că în primul mileniu creștin noțiunea de „taină sacramentală” era atribuită doar Botezului și Euharistiei (iar toate celelalte „ierurgii” erau legate și pecetluite de Euharistie; cf. *Dionisie Areopagitul*). Abia scolastica apuseană, apoi și teologia ortodoxă (abia în sec. XIII-XIV), include în rândul „tainelor” și pocăința/mărturisirea; iar prin „taina mărturisirii” nu trebuie să înțelegem „secretul mărturisirii”, care e cu totul altceva. Prin urmare, mărturisirea poate fi numită „taină” doar în sensul larg al termenului (așa cum este și sfințirea apei, de exemplu), însă la modul concret ea precede toate „tainele” și tocmai de aceea rânduiala ei nu se începe cu „Binecuvântată este Împărăția...”, iar unele rânduile prescriu săvârșirea ei în pridvorul bisericii sau în încăperi speciale, nu în biserică și categoric nu în timpul Liturghiei. Dacă penitentul nu are păcate mari, mărturisirea poate fi o simplă discuție duhovnicească, într-o atmosferă „extra-liturgică”, iar de mărturisirea sacramentală (cu rugăciuni și dezlegări) au nevoie doar cei care prin păcate grave s-au rupt de Biserică și doresc împăcarea cu Hristos și Biserica.

Ieromonah Dr. Petru PRUTEANU

„Nu pot să reușesc singur! Nimeni nu poate!”

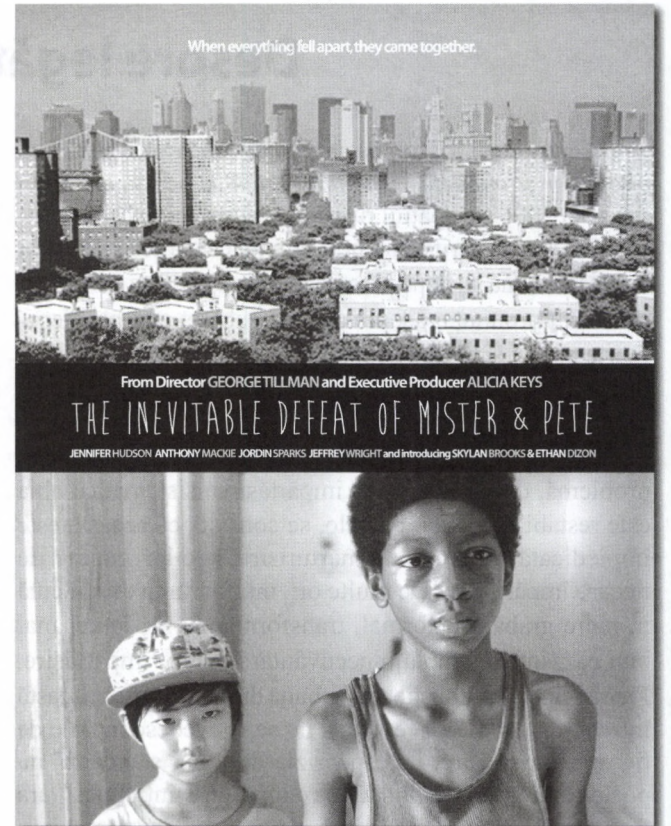
Orice lectură sau peliculă presupune și o exersare minimă a imaginației pentru a te transpune în spațiul creat de autor sau regizor. Un astfel de exercițiu, dar extrem de deosebit, este pelicula *Inevitabila înfrângere a lui Mister și a lui Pete* (*The Inevitable Defeat of Mister & Pete* – 2013), regizat de George Tillman jr. Desprins din realitatea dură a comunității afro-americane din New York, filmul este o tristă lecție de viață în fața căreia, aparent, nu știi cum să reacționezi. Din punct de vedere tematic, pare înrudit cu producția niponă *Nimeni nu știe* (*Dare mo shiranai* – 2004) și ceva mai recentul film *Urișul egoist* (*The Selfish Giant* – 2013), protagoniștii lor fiind copii cu vârste cuprinse între 12 și 14 ani, care se confruntă cu probleme existențiale și trebuie să gestioneze situații greu de imaginat. Insist asupra faptului că este vorba de ecranizări ale unor întâmplări reale, dureroase, traumatizante.

Revenind la *Inevitabila înfrângere a lui Mister și a lui Pete* se poate spune că este reflexia fidelă a unei lumi imperfecte și a unei societăți care își ratează viitorul neglijând cel mai vulnerabil segment al populației: copiii. Dar acest film nu este vreo melodramă axată pe viața a doi băieței abandonati de părinții lor în jungla urbană sau focalizată pe zbuciumul mamelor care se prostituează pentru a pune mâncare pe masă și se droghează apoi pentru a uita de degradarea morală la care se supun. Hotărât nu! Pelicula se concentrează asupra determinării lui Mister (Skylan Brooks) de a-și depăși condiția și de a găsi o ieșire din succesiunea de situații limită de care se lovește. Întreaga lui viață de doar 13-14 ani este o înlănțuire de dezamăgiri: amenințat de repetenție, mama dependentă de heroină, obligat să aibă grijă de Pete (Ethan Dizon) – odrasla unei vecine, rămasă fără mamă după arestarea ei în urma unei razi, căutat de autoritatea tutelară pentru a fi dus într-un

orfelinat rău-famat, lipsit de mijloace de trai și de supra-vegherea vreunui adult etc.

Conștient că este pe cont propriu, Mister caută resurse interioare pentru a supraviețui într-un mediu ostil în care parcă orice element este periculos și pervers. Deși filmul începe și se sfârșește simetric în sala de clasă, la ora de engleză, evoluția personajului are loc în apartamentul punosit unde stă mama lui, pe holurile sumbre ale blocurilor cenușii și pe stradă. Împreună cu Pete, pe care încearcă să-l inițieze în viața de cartier, Mister devine și mai mult un simbol, puternic conturat nu doar prin replici și stilul magistral de interpretare, dar în special prin viziunea sa decentă asupra existenței. Cunoscut pentru producții care au în centrul lor viața comunității afro-americane (*Soul Food* – 1997; *Men of Honor* – 2000; *Barbershop* – 2002), George Tillman are un stil specific de a prezenta viața din „stradă”, presărând urme de omenie chiar și în cele mai negre împrejurări și în cele mai crude personaje. Nici filmul de față nu face excepție.

Legile nescrise ale cartierului reprezintă o formă de etică în care camaraderia rămâne cea mai puternică legătură, concretizată în porunca de căpătâi „Să nu-l torni pe celălalt!”. Modul în care Mister respectă acest cod îl individualizează și îl plasează pe o poziție antagonică față de ceilalți membri ai mediului din care face parte. În ciuda tuturor dificultăților, Mister rămâne un visător inocent care speră să ajungă la o probă de casting pentru un film și se pregătește tenace construindu-și temeinic personajele. Viagoarea nestăpănită și țelul de a ajunge actor la Hollywood sunt cele două forțe care îl pun în mișcare și care antrenează fiecare moment și fiecare întâlnire, toate pilduitoare în felul lor. În mod „inevitabil” viețile sunt călăuzite și calea fiecăruia este dovada unei pronii de netăgăduit și

acest adevăr se desprinde din fiecare „înfrângere” pe care o înregistrează cei doi copii.

Inevitabila înfrângere... nu este un film despre credință, ci despre absența ei... sau, mai bine spus, despre absența unei autorități care să o inspire și să ofere măcar șansa la alinare sufletească, dacă nu o ieșire concretă din mizeria cotidiană. Indiferent de eșecuri, trebuie să supraviețuiești – și-e scris în ADN-ul de ființă chemată la veșnicie –, important este să înțelegi că nu vei reuși singur; nu vei izbuti fără Dumnezeu și fără aproapele!

Dragoș BOICU

Arhitectonica inteligibilă a lumii la Franz Kafka (III)

Arestarea lui Josef K. coincide cu intrarea personajului principal în regimul unei abisalități străine lui, unde evenimentele, deși par să urmeze logica unei firești deveniri, rămân încremenite într-un veritabil imobilism eleat. Avem aici pe Heraclit și Parmenide, angajați în cea mai stranie și insolită conjuncție. Arestarea procuristului Josef K. aduce după sine pierderea libertății electivă. El se mișcă în cadrele unei libertăți iluzorii (este liber să meargă la serviciu, se întâlnește cu femeii, caută avocați), însă evoluția procesului, cu toate că îl obsedează pretutindeni, nu depinde de el. Omul devine o cifră neglijabilă, un dosar purtat prin labirintul birocratic în care deciziile instanțelor invizibile întârzie la infinit. Universul kafkaian este prin definiție straniu, absurd, rigid, determinist, generator de perpetuă suferință. Acestei realități mundane îi corespunde o arhitectonică inteligibilă la fel de impersonală, absconsă, arbitrară și incompreensibilă. În fața unei astfel de menghini cosmico-metafizice care amenință fragila condiție a ființei umane, singurele căi de refugiu rămân resemnarea și atitudinea nihilistă.

Josef K. nu e singurul acuzat: *toți oamenii pe care îi vezi aici sunt acuzați*. Registrele judecătorului de instrucție sunt uzate pentru că au fost exagerat de mult folosite: *Registrul părea un caiet de școală, vechi și făcut ferfeniță de mult ce fusese rășfoit*.

Spunând judecătorului de instrucție că este prim-procurist la o mare bancă, cei din sală se amuză copios. În fața infinitului, ca și în fața morții, nu există identitate socială, nu există funcție. A face uz de un astfel de amănunt e de-a dreptul ridicol, așa cum ridicole sunt blazoanele morților de pe crucile cimitirelor de oraș (*Aici odihnește colonelul X, profesorul Y, doctorul Z etc.*).

Procesul metafizic, asemenea adevărilor religioase, a actelor de cult, au relevanță pentru individ numai dacă sunt acceptate, dacă acesta crede efectiv în ele: *procesele dumneavoastră nu constituie o procedură decât dacă eu le recunosc ca atare*. [*Ibidem*, p. 45.]

Tribunalele sunt plasate în locuri sordide, în poduri, printre rufe întinse la uscat. Kafka face aici aluzie la

instanțele de cenzură, la structurile altinice ale inconștientului. A spăla rufe înseamnă a-ți rezolva mizeriile sufletești. Rufe se spală și se întind în pod căci acolo se produce judecata noastră pe care trebuie să o întâmpinăm în haine albe.

Tendința tribunalului e să minimalizeze posibilitățile inculpatului de a se apăra. Sunt mult mai preferate răspunsurile acuzatului. Oricum nu există în mod real avocați care să pledeze pentru o astfel de culpă: *nu există propriu-zis avocați recunoscuți de tribunalul în cauză; toți cei care se prezintă la bară nu sunt decât avocați de contrabandă*. [*Ibidem*, p. 100.] Trei sunt după Kafka posibilitățile de reușită ale procesului: *achitarea reală, achitarea aparentă și târăgănarea la infinit*.

Prima este din capul locului imposibilă, de vreme ce nu există un astfel de procedeu în istoria tribunalului. Achitarea permanentă presupune de asemenea un joc interminabil între arestare și achitare, iar târăgănarea, blocarea procesului în faza lui incipientă. Nici una dintre cele trei căi nu și-a dovedit eficacitatea ultimă, ele rămânând doar soluții defensive, posibilități de coabitare în zona intersecției finitudinii cu infinitatea. Există, firește, și posibilitatea de a trăi în afara procesului. Acest lucru se întâmplă fie atunci când omul își asumă vina (*vina și existența sunt identice*), fie atunci când, din ignoranță, nu-l interesează nici vina, nici procesul.

Orice agitație, autoreproș, consum nervos, panică, furie în timpul procesului sunt inutile. Inculpatul trebuie să-și accepte vina (de a se fi născut) senin: *cu cât ești mai liniștit, cu atât e mai bine*, spune, la un moment dat, Josef K. unchiului său Albert K.

Acuzații pot fi ușor identificați, recunoscuți în masa de oameni așa-ziși normali (*hoi poloi*) deoarece statura lor emană o frumusețe aparte: *când ai destulă experiență recunoști un acuzat din o mie de oameni. După ce? ai să întrebi; răspunsul n-o să te satisfacă; tocmai după faptul că acuzații sunt cei mai frumoși*. [*Ibidem*, pp. 158-159.] E vorba aici, se înțelege, nu de mușchi, de ochi albaștri sau de păr creț, ci de frumusețea spirituală, de chipul transfigurat

al lucidității, de lumina nimbata a geniului. Inculpații sunt tranfigurați de vină, preiau ceva din nimbul judecătorului. Există o relație mistică între judecată și condiția de acuzat. Cea care tranfigurează este expierea. Acuzatul este coleg cu judecătorul, adică cu marele acuzat.

Ca zi de interogatoriu, este preferată de către conducerea Tribunalului duminica, pentru că în această zi, omul fiind mai puțin distras de activitățile cotidiene, crizele existențiale, întrebările, nonsensul survin cu și mai multă acuitate: *Cât despre fixarea zilelor de interogatoriu, se dăduse preferință duminicilor, pentru ca nu cumva K. să fie stânjenit în activitatea lui profesională*. Duminica, mai ales după-amiază, este timpul în care neantul își face loc în coerența ființei. Nu întâmplător, Biserica încearcă să absoarbă acest vid, să resusciteze sincopelul sufletului prin acte de cult.

Proza kafkaiană e plurivocă, stratificată pe paliere hermeneutice și semiotice multiple. Astfel stând lucrurile, o aluzie la paznicii sacralului, la instanțele religioase care consideră omul vinovat transcendent de păcatul originar, la corupția unor reprezentanți ai clerului nu este total exclusă: *nu există îndoială, domnilor; că în dosul manifestărilor acestui tribunal, în dosul arestării mele, deci, ca să vorbesc despre mine, și în dosul interogatoriului la care sunt supus astăzi, se află o mare organizație, o organizație care plătește nu numai paznicii venali, inspectori și judecători de instrucție nerozi, dar mai întreține și judecători de rang înalt, foarte înalt, cu numeroasa și inevitabila lor suită de valeți, de scribi, jandarmi, și alți auxiliari, poate chiar și călăi, nu mă sfiesc să rostesc cuvântul. Iar sensul acestei mari organizații, domnii mei, în ce constă? În a aresta oameni nevinovați cărora li se intentează procese stupide – ca în cazul meu – adesea fără nici un rezultat* [*Ibidem*, p. 49.].

Identificarea structurilor religioase cu instanțele care instrumentează procesul pare să fie întărită de replica preotului: *Apartin, deci, justiției, spuse preotul* [*Ibidem*, p. 191.].

Lector Univ. Dr. Vasile CHIRA

• AGENDA PASTORALĂ •

P.S. ANDREI FĂGĂRĂȘANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

Miercuri, 2 aprilie. P.S. Sa a participat la Denia Canonului celui Mare în Catedrala Episcopală *Sfinții Împărați Constantin și Elena* din Sibiu.

Vineri, 4 aprilie. P.S. Sa a participat la Denia Acatistului Bunei Vestiri în Catedrala Episcopală *Sfinții Împărați Constantin și Elena* din Sibiu.

Sâmbătă, 5 aprilie. P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în capela Universității „Transilvania” din Brașov. În cadrul aceleiași zile a participat la aniversarea a 20 de ani de la înființarea A.S.C.O.R.

Vineri, 5 aprilie. P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie a Darurilor mai înainte sfințite în Capela Mitropolitană.

Duminică, 6 aprilie. P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie în Biserica *Sf. Nicolae* din Săcel, Prot. Săliște, al cărei preot este P.C. Ioan Oprișiu, urmată de un cuvânt duhovnicesc adresat credincioșilor. În cadrul aceleiași zile a participat la adunarea Oastei Domnului oficiată la Simeria.

Miercuri, 9 aprilie. P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie în capela Liceului Tehnologic „Aurel Vijoli”, din loc. Făgăraș. În cadrul aceleiași zile a participat la o conferință duhovnicească în Biserica *Sf. Nicolae* din Rupea.

Sâmbătă, 12 aprilie. P.S. Sa a participat la slujba Vecerniei și a Litiei în Catedrala Mitropolitană din Sibiu, urmată de procesiunea de Florii oficiată sub protia Î.P.S. Părinte Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului.

Duminică, 13 aprilie. P.S. Sa a slujit Sf. Liturghie în Biserica *Sf. Împărați Constantin și Elena* din Sibiu.

Luni, 14 aprilie. P.S. Sa a participat la slujba Deniei în Biserica *Sfinții Împărați Constantin și Elena* din Sibiu.

Marti, 15 aprilie. P.S. Sa a participat la slujba Deniei în Biserica *Nașterea Domnului* din Sibiu, al cărei preot paroh este P.C. Protopop Ioan Coșa.

Miercuri, 16 aprilie. P.S. Sa a participat la slujba Deniei în Biserica *Sf. Mc. Pantelimon și Sf. Ier. Andrei Șaguna* din Sibiu, al cărei preot paroh este P.C. Cristian Vaida.

Joi, 17 aprilie. P.S. Sa a participat la slujba Deniei celor 12 Evanghelii în Biserica *Pogorârea Sf. Duh*, din Sibiu, al cărei preot paroh este P.C. Simion Săsăujan.

Vineri, 18 aprilie. P.S. Sa a participat la slujba Deniei Prohodului Domnului în Biserica *Înălțarea Domnului*, din Sibiu, al cărei preot paroh este P.C. Achim Băcilă.

Duminică, 20 aprilie. De marele praznic al Învierii Domnului, P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie alături de un sobor de preoți la Biserica *Sfinții Împărați Constantin și Elena* din Sibiu, iar la final a adresat un cuvânt de învățătură credincioșilor. În aceeași zi a participat la slujba Vecerniei și la tradiționala procesiune de Înviere la Catedrala Mitropolitană sub protia Î.P.S. Sale Dr. Laurențiu.

Luni, 21 aprilie. P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie alături de un sobor de preoți slujitori la Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Marti, 22 aprilie. P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie alături de un sobor de preoți slujitori, în Biserica *Adormirea Maicii Domnului* din Avrig.

Miercuri, 23 aprilie. P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie cu prilejul hramului Schitului *Sf. Mare Mc. Gheorghe* de la Foltea, Prot. Săliște.

Joi, 24 aprilie. P.S. Sa a săvârșit slujba Vecerniei și a Litiei în biserica Mănăstirii „Brâncoveanu”, Sâmbăta de Sus.

Vineri, 25 aprilie. De praznicul *Izvorul Tămăduirii*, P.S. Sa a slujit Sfânta Liturghie alături de Î.P.S. Sa Dr. Laurențiu la Mănăstirea „Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus fiind hramul acestui așezământ duhovnicesc.

Sâmbătă, 26 aprilie. P.S. Sa a săvârșit Taina Sf. Botez pentru tânărul Iustin Teodor, fiul P.C. Pr. Mircea Fărcaș, alături de un sobor de preoți slujitori, în Biserica *Adormirea Maicii Domnului* din Comana de Sus.

Duminică, 27 aprilie. P.S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie în Biserica *Sf. Gheorghe*, Mănăstirea Bunești, a cărei Stareță este P.C. Hrisostoma Crușoveanu.

Marti, 29 aprilie. P.S. Sa a săvârșit slujba Parasutului pentru eroii și martirii neamului românesc, în Cimitirul Eroilor din Dumbrava Sibiului, cu prilejul Zilei Veteranilor.

Întocmit de Diac. Ovidiu MUREȘAN

Durerea sufletească a singurătății: „Nu am om” (Ioan 5, 7)

Mântuitorul Iisus Hristos a săvârșit o minune care ar fi trebuit să îi impresioneze pe toți cei care au fost martori la ea. Un paralizat sau „slăbănog”, cum îl numește Evanghelia, ținut la pat de 38 de ani, își redobândește sănătatea pe marginea scăldătorii Vitezda prin bunăvoința Domnului. Și iată că ceea ce ar fi trebuit să copleșească s-a prefăcut într-o temă de discuție absurdă și minunea vindecării a fost umbrită de formalismul bolnav și de neputința iudeilor de a se bucura de binele făcut de Domnul Iisus Hristos bietului suferind de atâta amar de vreme.

Nu a fost singura dată când iudeii au încercat înăbușirea faimei Domnului, în „litera legii” ascunzându-și, în felul acesta, neputința lor de a recunoaște și prețui binele făcut de Hristos. Un om redevine „om”, iar ei invocă faptul că „era ziua sabbatului”. Cu același „argument” au încercat să minimalizeze și minunea vindecării omului cu mâna uscată (Luca 6, 6-11) și tot sub același pretext au pornit ancheta artificială și penibilă împotriva orbului din naștere, pe care Hristos „a îndrăznit” să-l vindece sâmbăta (Ioan 9, 1-28). Nimic mai josnic împotriva evidenței binelui decât „viciul de procedură”. Dorința iudeilor de a-l prinde în cuvânt pe Iisus cu orice preț se ascundea după argumentul că „este sâmbătă și nu îți este îngăduit să-ți iei patul” (Ioan 5,10). Dar, după acuzația directă că încalcă sabbatul, în fapt, se ascundeau doar invidia și răutatea lor în fața faimei din ce în ce mai mari de care se bucura Domnul Hristos în popor.

Asistăm în această pericopă evanghelică, vizavi de atitudinea celor ce n-au voit să prețuiască minunea vindecării paralizatului, la ceea ce Mântuitorul a condamnat oarecând la farisei, când i-a acuzat că „strecoară țânțarul și înghit cămila” (Matei 23, 24), precum și că închid „Împărăția cerurilor înaintea oamenilor”, astfel încât nici ei înșiși nu mai pot intra, dar nici pe cei ce vor să intre nu-i lasă (Matei 23,13).

Și astăzi avem printre creștini, iertată să-mi fie expresia, „credincioși de serviciu” care, cu nepricepută râvnă, crezându-se învățatori, mai mare tulburare provoacă în biserică din dorința de a-i disciplina pe cei neștiutori. Mă refer la cei care, de dragul „ordinii”, provoacă ei înșiși dezordine printr-o atitudine absolut nepedagogică de a-i învăța pe cei necunoscători cum sau când trebuie să se închine, pe unde au voie și pe unde nu au voie să treacă în locașul de cult, când trebuie și când nu trebuie să îngenuncheze ș.a.m.d. Există persoane care au căzut „victimă” unor astfel de „lecții publice” de ritualism, cu finalitatea de a nu mai călca niciodată în Sf. Biserică.

Alții poate ați recunoscut, în această pericopă evanghelică, pe superstițiozii care nu vin duminica în mod regulat la biserică, în schimb respectă cu strictețe „tradiția” de a nu tăia cu foarfeca nimic vinerea; nu postesc după rânduiala Sfintei Biserici toate posturile de peste an, dar au grijă la Buna Vestire și la Florii să mănânce pește; țin cu strictețe doliu după părinții lor trecuți la cele veșnice, în schimb trăiesc necununați creștinește; părinții care își aduc pruncii la Sfânta Împărtășanie fără ca ei să se spovedească și împărtășească cu Sfintele Taine. Acestora mi se pare că se adresează Hristos când zice: „Nebuni și orbi, ce este mai mare, darul sau altarul care sfințește darul?” (Matei 23, 19), sau când le atrage atenția fariseilor că „strecoară țânțarul și înghit cămila” (Matei 23, 24).

De prea multe ori asistăm și astăzi la râvnă fără pricepere, la forme fără fond, ori la superstiții în loc de credință, ceea ce dovedește că nu toți știm îndeajuns să distingem esențialul de neesențial sau litera legii de spiritul ei. Mi se pare că în această pericopă evanghelică recunoaștem, pentru o clipă, pe cărtitorii cotidiani, care au grijă totdeauna să scoată la iveală partea cea goală a paharului, minimalizând și căutând să neutralizeze orice bine săvârșit

de noi, închipuind mijloace ori scopuri ascunse, meschine. Întâlnim și astăzi astfel de oameni, care caută să întunece cu răutatea și invidia lor frumosul și binele, chiar și atunci când acestea sunt evidente.

În Evanghelia de la Ioan, cap. 5, ni se dezvăluie două motive pentru care nu numai minunea aceasta nu a fost receptată așa cum se cuvenea de conaționali Domnului, dar și învățătura și persoana Sa, în general. Formalismul îngust și bolnav al Legii Vechi din inima iudeilor, prea triumfaliști pentru statutul de popor ales, s-a arătat prea strâmt pentru a cuprinde deschiderea duhului adusă de Hristos.

Învățăm din această pericopă evanghelică că păcatul îmbolnăvește sufletul și trupul: „Iată, te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie mai rău.” (Ioan 5, 14). Ne atrage atenția și nouă asupra celor două păcate care ne pândesc: formalismul și neputința de a ne bucura de binele aproapei. Formalismul merge mână în mână cu bigotismul, cu misticismul bolnav, cu semidoctismul, cu superstițiile și dragostea de literă lipsită de duh, în timp ce neputința de a ne bucura alături de aproapele ascunde răutate, invidie, complex și competiție neconstructivă.

Pentru aceasta suntem datori noi creștinii a recunoaște și a lucra binele în adevăratul lui duh, nu doar formal.

Este foarte necesar să înțelegem că relațiile noastre cu aproapele trebuie guvernate de îndelungă răbdare și dragoste decât de judecată critică. Să-L rugăm pe Domnul Iisus să câștigăm adevărata înțelepciune și bunul discernământ, care ne pot prefăce în admiratori, înțelegători și implinitori ai învățăturilor Lui, arătând priceperea înțeleaptă a râvnei celei bune și dragoste nefățarnică și nepătimașă față de aproapele nostru.

† ANDREI FĂGĂRĂȘANUL,
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Laurențiu, Doctor Honoris Causa al Universității „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia

La Alba Iulia s-au desfășurat lucrările celei de-a XIII-a ediții a Simpozionului Internațional de Teologie cu tema „Euharistie și Martiriu – de la vechile catacombe la închisorile comuniste”. Evenimentul se înscrie în ciclul de manifestări dedicat Anului omagial euharistic și Anului comemorativ al Sfinților Martiri Brâncoveni, la nivelul întregii Patriarhii Ortodoxe Române.

În cadrul Simpozionului Internațional „Euharistie și Martiriu – de la vechile catacombe la închisorile comuniste”, desfășurat în perioada 6-8 mai la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia, Înaltpreasfințitul Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, a primit titlul de „Doctor Honoris Causa” al Universității din orașul transilvan.

Ceremonia acordării acestui important titlu academic a avut loc la 6 mai și a fost precedată de o slujbă de Te Deum, urmată de mesajele de salut ale oficialităților și oaspeților sosiți la Alba Iulia pentru a participa la cea de-a XIII-a ediție a Simpozionului Internațional de Știință, Teologie și Arte. În prezența tuturor membrilor Senatului Universității „1 Decembrie 1918”, președintele prof. univ. dr. Nicolae Todea a deschis ceremonia acordării titlului de „Doctor Honoris Causa”, subliniind importanța momentului pentru mediul academic din vechea cetate a unirii românilor. Corul studenților teologi a interpretat la început celebrul imn „Gaudeamus igitur”, pentru ca mai apoi, ÎPS Arhiepiscop Irineu să dea citire cuvântului „Laudatio”.

Arhiepiscopul Alba Iuliei a arătat că „Înaltpreasfințitul Părinte Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, este un profesor de vocație, care iubește dogmele credinței ortodoxe și splendoarea cultului liturgic al Bisericii drept-măritoare a Răsăritului. Întotdeauna vorbește cu pasiune și competență despre comorile Ortodoxiei noastre bimilenare, numită, pe drept cuvânt, „cerul pe pământ”. Pe acestea le face cunoscute în țară și peste hotare ca un adevărat herald al spiritului românesc.

Părintele Mitropolit Laurențiu are o admirabilă râvnă și o profundă dragoste pentru slujirea Dumnezeieștii Liturghii. Aceste două virtuți sunt vizibile și în activitatea sa pastorală și misionară, pe care o prestează cu demnitate și responsabilitate. Înaltpreasfinția Sa iubește pe preoți și pe credincioși, la care se raportează cu mult tact pastoral și cu sinceritate și omenie rar întâlnite.

Titlul de onoare pe care distinsul Ierarh al Ardealului îl primește astăzi, aici, la Alba Iulia, este expresia prețuirii noastre pentru profesorul care știe că adevărata teologie este trăirea evlavioasă în Duhul lui Dumnezeu. Totodată, aducem acum omagiu cuviincios Arhipăstorului care „face lucrare de evanghelist” (cf. II Tim. 4, 5), dându-se jertfelnic pentru binele poporului lui Dumnezeu.

La acest moment festiv, când Facultatea noastră de Teologie apreciază roadele apostolatului său complex, îi dorim din inimă Părintelui Mitropolit Laurențiu: Întru mulți și fericiți ani! *Ad multos annos!*”

Diploma și hotărârea Senatului universitar au fost citite și înmânate de rectorul Daniel Breaz, care i-a mulțumit Mitropolitului Laurențiu al Ardealului pentru acceptarea acestei distincții de recunoaștere a meritelor și a implicării

în mod special în activitățile Școlii Doctorale din cadrul Facultății de Teologie din Alba Iulia.

În cuvântul de întâmpinare, ÎPS Mitropolit Laurențiu a mulțumit conducerii universității pentru onorantul titlu acordat și a subliniat faptul că Facultatea din Alba Iulia este strâns legată de cea de la Sibiu, nu doar prin activități academice comune, ci și prin faptul că majoritatea cadrelor didactice de la mai tânără instituție au fost instruite și pregătite prin programele de studiu de la vechea Academie șaguniană.

În cuvântul de răspuns, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Laurențiu a vorbit despre *Învieria lui Hristos și*

chemarea noastră la Cina Împărăției. Înaltpreasfinția Sa a arătat că *Învieria Mântuitorului nostru Iisus Hristos* ne-a readus în comuniunea de iubire a Sfintei Treimi, iar această realitate o trăim și o împărtășim, în mod plener, în fiecare Sfântă Liturghie, gustând anticipat bucuria pascală a vechii viitor. La fiecare Sfântă Liturghie, Hristos cel înviat ne poartă la *Masa Împărăției Sale*, la ospățul credinței, prin care El vrea să prăznuiască împreună cu noi *Învieria Sa*, biruința asupra tiraniei diavolului, a păcatului și a morții. La fiecare Sfântă Liturghie, Biserica ne cheamă la ospățul cel mare și dumnezeiesc, în care „*să bem băutura nouă*”, să gustăm „*hrană cerească*”, la *Cina* pregătită în cer pentru noi de *Însuși Mântuitorul Iisus Hristos*, la *Cina* în care El ne vorbește tainic, din interiorul nostru, despre pătimirile, despre moartea și *Învieria Lui*, ajutându-ne, astfel, să retrăim toate aceste evenimente actualizate ale vieții Sale și să ne bucurăm de ele împreună cu El, împărtășindu-ne de darurile veșnice ale lucrării Sale mântuitoare.

Taina cea mare a Sfintei Liturghii nu este doar modul prezenței reale a Mântuitorului în Sfânta Euharistie, ci și *extinderea* în cei credincioși a vieții Sale noi, îndumnezeite. Este tainică prezența Domnului sub chipul pâinii și al vinului, este tainică prezența lui Hristos, ca răstignit și înviat în același timp, și este plină de mister și atragerea credincioșilor în această stare de jertfă. Mântuitorul a intrat la Tatăl cu scumpul Său Sânge și rămâne acolo *în stare de jertfă neîncetată*, dobândind o veșnică răscumpărare, ne învață Sfântul Apostol Pavel (Evrei 9, 12). Pe acest temei, părintele *Dimitru Stăniloae* arată că *actul jertfirii lui Hristos este veșnic și are eficiență mântuitoare*; prin el, umanitatea Sa a intrat în stare de *jertfă permanentă*, care este starea ei de

înviere, de sfințenie a vieții celei noi îndumnezeite [Pr. D. Stăniloae, *Legătura dintre Euharistie și iubirea creștină*, în rev. „Studii Teologice”, 1-2 (1965), p. 11.], izvorul și sursa „*pentru toate gradele stării de jertfă a credincioșilor, care trebuie să includă atât moartea față de egoism, cât și sfințenia unei vieți noi, de înviere.*” [Idem, *Iisus Hristos, Arhiereu în veac*, în rev. „Ortodoxia”, nr. 2 (1979), p. 218.] Iisus Hristos așa se primește de credincioși, în Sfânta Euharistie, spre a fi trăit: în Jertfa Lui neîncetată, ca răstignit și înviat în același timp, imprimându-ne și pe noi de această stare de jertfă și înfățișându-ne împreună cu Sine Tatălui, ca jertfe vii binemirosoare [Idem, *Dumnezeiasca Euharistie în cele trei confesiuni*, în rev. „Ortodoxia”, nr. 1, 1953, p. 95.]. Așadar, arată același mare teolog român, „*unindu-ne prin Sfânta Împărtășanie toți cu Hristos pentru a ne dăru cu El Tatălui, ne unim toți nu numai cu Hristos, dar și cu Tatăl și cu Duhul, ne unim și între noi la Cina Împărăției: aceasta este Împărăția Sfintei Treimi, intimitatea maximă între Dumnezeu și om*” [Idem, *Spiritualitate și comuniune în Liturghia Ortodoxă*, EIBMBOR, București, 204, p. 375.].

Cât de unic, înfricoșător, dar și plin de măreție este acest ospăț al Împărăției, ne atrag atenția Sfintele Evanghelii și cântările Bisericii, care ne arată că Cel care a pregătit această *Cină* este un *Stăpân* plin de delicatețe, de sensibilitate și de negrăită iubire pentru noi, Care nu ne pune nouă pe masă *ceva* din bunătățile Sale, ci ne oferă spre mâncare *Însuși Trupul Său dumnezeiesc*. Acest *Trup al Său* care ni se oferă spre hrană nu este mort, ci este *viu și înviat* și plin de viață dumnezeiască, plin de simțiri curate și de iubire jertfelnică, din care gustând cu „*frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste*” ne umplem de puterea vieții celei noi care a izvorât din mormântul lui Hristos.

Tocmai pentru a accentua în mod imperativ importanța covârșitoare a Tainei Spovedaniei și a Împărtășaniei pentru viața noastră vremelnică în această lume, Sfântul Sinod al Bisericii noastre a rânduit ca anul 2014 să fie declarat *Anul omagial euharistic (al Sfintei Spovedanii și al Sfintei Împărtășanii)*, chemându-ne, astfel, pe toți să reasezăm în centrul vieții noastre duhovnicești, curățită de păcate, pe Hristos cel înviat din morți, care ni Se dăruiește nouă întreg și real în Taina Sfintei Împărtășanii; să redescoperim și să cultivăm viața creștină ca o viață pascală prin excelență, care trebuie să izvorască Taina Potirului – „*Izvorul nestricăciunii care a izvorât din mormântul lui Hristos, întru care ne întărim*”. [Irmosul cântării a 3-a din Canonul Învierii, în „Slujba Învierii”, p. 7.]

Numai astfel, participând mereu la ospățul euharistic de la Masa Împărăției, viața noastră poate deveni un *Paște continuu*, o continuă înviere lăuntrică, o continuă trecere spre viața cea nouă și eshatologică a Împărăției lui Dumnezeu, spre veșnicia bucuriei netrecătoare a comuniunii de viață și iubire cu Sfânta Treime.

La final, rectorul Daniel Breaz i-a oferit ÎPS Mitropolit Laurențiu un tablou cu vechea cetate a Alba Iuliei, iar ierarhul a oferit gazdelor și bibliotecii de la Facultatea de Teologie mai multe cărți apărute la Editura „Andreiana” a Arhiepiscopiei Sibiului.

Drd. Ștefan MĂRCULEȚ

REDACTOR-ȘEF:

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA

COLEGIUL DE REDACȚIE

Senior-editori: Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan. **Editor:** Pr. Dr. Savu Popa – *Consilier cultural*. **Secretar de redacție:** Dr. Emanuel Tăvală. **Membri:** P.S. Andrei Făgărășanul, Pr. Conf. Dr. Constantin Necula, Diac. Dr. Ștefan L. Toma, Pr. Dr. Cristian Muntean, Pr. Vasile Gafton. **Responsabil ediție on-line:** Dragoș Boicu

ISSN 1223-8392

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se primesc pe adresa: Redacția „Telegraful Român”, 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2014 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403

Tiparul executat la *Tipografia Șaguniana* – Sibiu